

Ministarstvo
finansija

Adresa: ul. Stanka Dragojevića 2,
81000 Podgorica, Crna Gora
tel: +382 20 242 835
fax: +382 20 224 450
www.mif.gov.me

Br: 05-02-430/25-32758/2

Podgorica, 07.10.2025. godine

Za: MINISTARSTVO LJUDSKIH I MANJINSKIH PRAVA, Bul. Svetog Petra Cetinjskog 130,
Podgorica

gospodinu, Fatmiru Gjeki, ministru

Predmet: Mišljenje na Predlog akcionog plana za sprovođenje preporuka Komiteta Ujedinjenih nacija za prava lica sa invaliditetom 2026-2030. godine

Veza: Vaš akt broj: 13-039/25-22/60 od 25.09.2025. godine

Poštovani gospodine Gjeka,

Povodom *Predloga akcionog plana za sprovođenje preporuka Komiteta Ujedinjenih nacija za prava lica sa invaliditetom 2026-2030. godine*, Ministarstvo finansija daje sledeće:

MIŠLJENJE

Akcionni plan za sprovođenje preporuka Komiteta Ujedinjenih nacija za prava lica sa invaliditetom 2026-2030. godine, obezbeđuje sistemski i institucionalni odgovor na preporuke dobijene od strane Komiteta UN za prava lica sa invaliditetom iz 2017. godine. Pomenute obaveze podrazumijevaju da država uskladi svoje zakonodavstvo i javne politike sa odredbama Konvencije, kao i da preduzme odgovarajuće mjere za eliminisanje diskriminacije.

Na tekst *Predloga akcionog plana* i pripremljeni Izveštaj o analizi uticaja propisa, sa aspekta implikacija na poslovni ambijent, nemamo primjedbi.

Uvidom u dostavljeni tekst i Izveštaj o analizi uticaja propisa navedeno je da je za implementaciju Akcionog plana potrebno izdvajanje finansijskih sredstava iz budžeta u iznosu od 183.000,00 €, a uz donatorsku podršku kao i sektorsku budžetsku podršku potrebno izdvajanje finansijskih sredstava u ukupnom iznosu od 3.483.000,00 €.

Sredstva za implementaciju mjera iz Akcionog plana za 2026-2030. godinu planiraće se kod institucija koje su nosioci aktivnosti iz akcionog plana u okviru redovnih budžetskih sredstava za period 2026-2030. godinu. Za 2025. godinu budžetom kod Ministarstva ljudskih i manjinskih prava za finansiranje projekata/programa nevladinih organizacija u oblasti Zaštite lica sa invaliditetom opredijeljeno je 552.613,23 €, a predviđene aktivnosti se realizuju u 2026. godini. Implementacijom propisa ne proizilaze međunarodne finansijske obaveze, takođe realizacijom aktivnosti neće se ostvariti prihod za budžet Crne Gore.

Nadalje, Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava dostavilo je saglasnosti odnosno potvrde nosioca aktivnosti o obezbijedenim finansijskim sredstvima za realizaciju aktivnosti iz Akcionog plana za 2025-2030. godinu.

Shodno navedenom, Ministarstvo finansija, sa aspekta budžeta, nema primjedbi na dostavljeni tekst *Predloga akcionog plana za sprovođenje preporuka Komiteta Ujedinjenih nacija za prava lica sa invaliditetom 2026-2030. godine*.

S poštovanjem,

AKCIONI PLAN ZA IMPLEMENTACIJU PREPORUKA UN CRPD KOMITETA

RADNA VERZIJA
ZELJKO VUKCEVIC

I UVOD

Preporuke Komiteta Ujedinjenih nacija za prava lica s invaliditetom (CRPD Komitet) predstavljaju ključne smjernice i sugestije koje pomažu državama da u potpunosti primijene standarde postavljene Konvencijom UN o pravima lica s invaliditetom. Ove preporuke su od posebnog značaja jer ukazuju na konkretne mjere potrebne za unapređenje položaja lica s invaliditetom i usklađivanje nacionalnih politika i praksi sa međunarodnim standardima ljudskih prava. Kroz predano sprovođenje preporuka CRPD Komiteta, država potvrđuje svoju posvećenost ostvarivanju punih prava i jednakih mogućnosti za sve građane, budući da smjernice ovog međunarodnog stručnog tijela direktno doprinose efikasnijoj primjeni same Konvencije u praksi.

Kao potpisnica Konvencije Ujedinjenih nacija o pravima lica s invaliditetom (CRPD), koju je ratifikovala 2009. godine, Crna Gora je preuzela jasne obaveze da obezbijedi puno poštovanje i zaštitu prava i dostojanstva lica s invaliditetom. Te obaveze podrazumijevaju da država uskladi svoje zakonodavstvo i javne politike sa odredbama Konvencije, preduzme odgovarajuće mjere za eliminisanje diskriminacije i unapređenje inkluzije, te da redovno izvještava CRPD Komitet o ostvarenim aktivnostima i napretku. U tom kontekstu, preporuke koje Crna Gora dobija od CRPD Komiteta predstavljaju sastavni dio njenih međunarodnih obaveza – one služe kao smjernice za dalja poboljšanja i zahtijevaju od države da aktivno radi na sprovođenju konkretnih koraka kako bi se osiguralo puno poštovanje Konvencije na nacionalnom nivou.

Sprovođenje preporuka CRPD Komiteta zahtijeva sveobuhvatan i koordinisan pristup na nivou cjelokupne Vlade. Pitanja prava lica s invaliditetom prožimaju više sektora – od obrazovanja, zdravlja i socijalne zaštite, preko pristupačnosti prostora, prevoza i informacijskih tehnologija, do zapošljavanja i kulturnog života – te je neophodna bliska saradnja između različitih ministarstava i institucija. Svaka nadležna institucija treba da, u okviru svog djelokruga, integriše principe Konvencije i preporuke Komiteta, uz međusobno usklađivanje aktivnosti kako bi se obezbijedio konsistentan i djelotvoran napredak. Takođe, važno je osigurati participativan proces koji uključuje predstavnike reprezentativnih organizacija lica s invaliditetom i druge relevantne aktere, kako bi mjere koje se preduzimaju bile usmjerene na stvarne potrebe i oslonjene na iskustva same zajednice. A kako bi i sama izrada ovog dokumenta bila koordinisana, formirana je radna grupa sa predstavnicima svih relevantnih organa, čime je obezbijeđeno jedinstveno razumijevanje obaveza i usaglašeno planiranje mjera. Tokom cjelokupnog period sprovođenja akcionog plana, od nadležnih institucija koje su nosioci aktivnosti očekuje se da, u skladu sa preuzetim obavezama iz Konvencije o pravima lica s invaliditetom (članovi 4.3. i 33.3), aktivno uključe lica s invaliditetom putem njihovih reprezentativnih organizacija.

Ovaj akcioni plan za implementaciju preporuka CRPD Komiteta izrađen je upravo sa ciljem da obezbijedi sistematičan i efikasan pristup sprovođenju svih preporuka, čime će se dodatno ojačati zaštita prava lica s invaliditetom u Crnoj Gori. Plan je strukturiran tako da za svaku preporuku Komiteta precizira konkretne aktivnosti koje treba preduzeti, očekivane rezultate, pokazatelje učinka, nosioce odgovornosti, vremenske rokove za realizaciju, neophodna finansijska sredstva, kao i uporište u postojećim strateškim dokumentima. Imajući u vidu da se donosi za petogodišnji period, akcioni plan ima specifičnu strukturu, jer obuhvata aktivnosti složenijeg tipa koje zahtijevaju postojanje jasnih indikatora učinka sa pratećim

vrijednostima, čime se omogućava postupno praćenje dinamike implementacije planiranih aktivnosti. Ovakav pristup zahtijevao je određene modifikacije u odnosu na postojeći metodološki okvir za izradu strateških dokumenata u Crnoj Gori, kako bi se obezbjeđila dosljedna i precizna operacionalizacija preporuka Komiteta. Na taj način uspostavljen je jasan putokaz za naredni period, uz definisane prioritete i mehanizme praćenja, čime se obezbjeđuje pravovremeno i sveobuhvatno ispunjavanje preuzetih obaveza. Krajnji cilj ovog akcionog plana jeste unapređenje položaja lica s invaliditetom i postizanje potpunog usklađivanja nacionalnog sistema sa odredbama Konvencije, što će doprinijeti stvaranju inkluzivnijeg društva i potvrditi ispunjavanje međunarodnih obaveza Crne Gore.

II TABELA SA AKTIVNOSTIMA

CRPD Preporuka:			
Usvajanje pristupa zasnovanog na ljudskim pravima u zakonodavstvu i javnim politikama			
Aktivnost 1:			
Donijeti i implementirati plan izmjena i dopuna svih relevantnih zakona za lica s invaliditetom u cilju usklađivanja sa modelom ljudskih prava			
Indikator učinka:			
Donesen plan izmjena i dopuna svih relevantnih zakona za lica s invaliditetom nakon detaljno sprovedene analize zakonodavstva Procenat usvojenih izmjena zakona i podzakonskih akata u skladu sa Konvencijom			
Vrijednosti indikatora učinka	Početna vrijednost 2025	Srednja vrijednost 2027	Ciljna vrijednost 2030
	Trenutno ne postoji sveobuhvatna analiza zakonskog okvira	Do kraja 2027. godine će biti izrađena nova analiza zakonodavnog okvira i pripremljena Mapa puta za usklađivanje svih relevantnih zakona sa modelom ljudskih prava	Do kraja 2030. godine usklađeni krovni zakoni za lica sa invaliditetom sa modelom ljudskih prava
Nadležna institucija i partneri: Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava			
Potrebna finansijska sredstva i izvor finansiranja: 30, 000 eura, Sektorska budžetska podrška			

Aktivnost 2: Uvođenje perspektive invaliditeta i procjene uticaja na invaliditet u sve nacionalne javne politike (strategije, akcione planove i programe)			
Indikator učinka: Pravni i metodološki okvir za koordinaciju javnih politika propisuje obavezu uvođenja pespektive invaliditeta i procjene uticaja na invaliditet u sve nacionalne javne politike			
Početna vrijednost 2025	Srednja vrijednost 2027		
Pravni i metodološki okvir za izradu javnih politika ne propisuje obavezu uvođenja perspektive invaliditeta i procjene uticaja na invaliditet u sve nacionalne javne politike	Pravni i metodološki okvir za izradu javnih politika propisuje obavezu uvođenja perspektive invaliditeta i procjene uticaja na invaliditet u sve nacionalne javne politike		
Nadležna institucija i partneri: Generalni sekretarijat Vlade Crne Gore, Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava			
Potrebna finansijska sredstva i izvor finansiranja: Redovna budžetska sredstva, Donatorska podrška			
Aktivnost 3: Izrada i sprovođenje Programa obuka o primjeni UN Konvencije za lica s invaliditetom za visoko-rukovodni kadar u državnim organima			
Indikator učinka: Izrađen i implementiran Program obuka o primjeni UN Konvencije za lica s invaliditetom za visoko-rukovodni kadar u državnim organima			
Početna vrijednost 2025	Srednja vrijednost 2027		Ciljna vrijednost 2030
Trenutno ne postoji Program obuka o primjeni UN Konvencije za lica s invaliditetom za visoko-rukovodni kadar u državnim organima	Izrađen Program obuka o primjeni UN Konvencije za lica s invaliditetom za visoko-rukovodni kadar u državnim organima		Program obuka za visoko-rukovodni kadar od 2027. godine se nalazi u redovnom kalendaru obuka Uprave za ljudske resurse (Minimum 50 polaznika je uspješno završilo program)
Nadležna institucija i partneri: Uprava za ljudske resurse, Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava			

Potrebna finansijska sredstva i izvor finansiranja: Redovna budžetska sredstva			
Aktivnost 4: Izrada i sprovođenje Programa obuka o primjeni UN Konvencije za lica s invaliditetom za ekspertsko-rukovodni i ekspertski kadar u državnim organima			
Indikator učinka: Izrađen i implementiran Program obuka o primjeni UN Konvencije za lica s invaliditetom za ekspertsko-rukovodni i ekspertski kadar u državnim organima			
Početna vrijednost 2025 Trenutno ne postoji Program obuka o primjeni UN Konvencije za lica s invaliditetom za ekspertsko-rukovodni i ekspertski kadar u državnim organima	Srednja vrijednost 2027 Izrađen Program obuka o primjeni UN Konvencije za lica s invaliditetom za ekspertsko-rukovodni i ekspertski kadar državnim organima	Ciljna vrijednost 2030 Program obuka za ekspertsko-rukovodni i ekspertski kadar od 2027. godine se nalazi u redovnom kalendaru obuka Uprave za ljudske resurse	
Nadležna institucija i partneri: Uprava za ljudske resurse, Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava			
Potrebna finansijska sredstva i izvor finansiranja: Redovna budžetska sredstva			
Aktivnost 5: Organizacija i sprovođenje treninga za sticanje trenerskih vještina za trenere o primjeni UN Konvencije za prava lica s invaliditetom			
Indikator učinka: Broj organizovanih treninga i broj obučanih trenera za primjenu UN Konvencije o pravima lica sa invaliditetom			
Početna vrijednost 2025 Nema sistemski organizovanih treninga za trenere o primjeni UN Konvencije	Srednja vrijednost 2027 Realizovan trening za trenere za primjenu UN Konvencije za prava lica s invaliditetom	Ciljna vrijednost 2030 Obučeni treneri koji dalje drže treninge	
Nadležna institucija i partneri: Uprava za ljudske resurse, Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava			

Potrebna finansijska sredstva i izvor finansiranja: Redovna budžetska sredstva

CRPD Preporuka:

Osaživanje organizacija lica s invaliditetom i uključivanje u donošenje odluka

Aktivnost 1:

Organizacija redovnih godišnjih posjeta Nezavisnog monitoring mehanizma ustanovama zatvorenog tipa

Indikator učinka:

Izrađen redovan godišnji izvještaj o posjetama Nezavisnog monitoring mehanizma rezidencijalnim ustanovama

Početna vrijednost 2025

Izrađen godišnji izvještaj o posjetama Nezavisnog monitoring mehanizma, uključujući posjete ustanovama rezidencijalnog tipa.

Srednja vrijednost 2027

Izrađena tri godišnja izvještaja o posjetama Nezavisnog monitoring mehanizma, uključujući posjete ustanovama rezidencijalnog tipa.

Ciljna vrijednost 2030

Izrađeno šest godišnjih izvještaja o posjetama Nezavisnog monitoring mehanizma, uključujući posjete ustanovama rezidencijalnog tipa.

Nadležna institucija i partneri: Zaštitnik ljudskih prava i sloboda, Nezavisni monitoring mehanizam

Potrebna finansijska sredstva i izvor finansiranja: Redovna budžetska sredstva

Aktivnost 2: Donijeti Zakon o reprezentativnosti organizacija lica s invaliditetom

Indikator učinka: Vlada Crne Gore je definisala predlog Zakona o reprezentativnosti organizacija lica s invaliditetom u cilju usklađivanja sa Konvencijom i Opštim komentarom Komiteta broj 7. Zakon propisuje obavezu uspostavljanja registra reprezentativnih organizacija lica s invaliditetom i jasne kriterijume za održivo finansiranje i konsultovanje ovih organizacija.

Početna vrijednost 2025 Trenutno ne postoji zakon	Srednja vrijednost 2027	
	Definisan i usvojen Zakon o reprezentativnosti organizacija lica s invaliditetom	Ciljna vrijednost 2030
	Zakon jasno propisuje obavezu uključivanja i omogućavanje učešća u procesima donošenja odluka manje zastupljenih grupa lica s invaliditetom, kao što su žene s invaliditetom, osobe s intelektualnim i psihosocijalnim invaliditetom, osobe sa oštećenjem sluha, osobe sa višestrukim i rijetkim oštećenjima i osobe smještene u institucijama/ustanovama	Na osnovu zakonskih osnova uspostavljen je registar reprezentativnih organizacija lica s invaliditetom i definisani jasni kriterijumi za održivo finansiranje i konsultovanje ovih organizacija
Nadležna institucija i partneri: Ministarstvo regionalno-investicionog razvoja i saradnje sa nevladinim organizacijama		
Potrebna finansijska sredstva i izvor finansiranja: 5,000 eura, Redovna budžetska sredstva		

CRPD Preporuka: Jačanje antidiskriminacionog okvira i zaštite od diskriminacije
Aktivnost 1: Donesen novi Zakon o zaštiti jednakosti i zabrani diskriminacije
Indikator učinka: Usvojene su izmjene i dopune Zakona o zaštiti jednakosti i zabrani diskriminacije

Početna vrijednost 2025		Srednja vrijednost 2027	Ciljna vrijednost 2030
Nacrt zakona se nalazi u fazi izrade		Donesen Zakon o zaštiti jednakosti i zabrani diskriminacije sa sveobuhvatno definisanim razumnim adaptacijama i jasno propisanim kaznenim odredbama za sve oblike diskriminacije lica s invaliditetom	Zakon adresira slučajeve sistemske i interseksijske diskriminacije, kao i razumne adaptacije.
Nadležna institucija i partneri: Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava			
Potrebna finansijska sredstva i izvor finansiranja: Redovna budžetska sredstva, Donatorska podrška			
Aktivnost 2: Donesen novi Zakon o zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda			
Indikator učinka: Zakonom o zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda propisana je prekršajna odgovornost u slučaju neizvršavanja preporuka Zaštitnika			
Početna vrijednost 2025	Srednja vrijednost 2027	Ciljna vrijednost 2030	
Nacrt Zakona o zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda se nalazi u fazi izrade	Donesen Zakon o zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda	Novim zakonskim aktom su stvoreni uslovi za prelazak statusa Zaštitnika/ce iz B u A. Propisano je i pokretanje prekršajnog postupka u situacijama neizvršavanja preporuka Zaštitnika	
Nadležna institucija i partneri: Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava			
Potrebna finansijska sredstva i izvor finansiranja: Redovna budžetska sredstva, Donatorska podrška			

Aktivnost 3: Unaprijediti Program za sprovođenje obuka za članove/ice pravosudnih organa o UN Konvenciji za lica s invaliditetom		
Indikator učinka: Program za sprovođenje obuka za članove/ice pravosudnih organa o UN Konvenciji za lica s invaliditetom sadrži uključene sve principe definisane CRPD Konvencijom		
Početna vrijednost 2025 Trenutno ne postoji sistematizovan program obuka za članove/ice pravosudnih organa koji bi bio usklađen sa svim principima UN Konvencije o pravima lica sa invaliditetom.	Srednja vrijednost 2027 Do 2027. godine razvijen je unaprijeđeni program obuke koji u potpunosti obuhvata principe UN Konvencije o pravima lica s invaliditetom i koji se koristi u redovnim ciklusima edukacije za sudije, tužioce i ostale pravosudne akttere. Uspostavljena je saradnja sa predstavnicima organizacija lica s invaliditetom, koji učestvuju kao edukatori ili konsultanti u izradi i realizaciji programa. Planirano je sprovođenje 3 obuke do 2027. godine, sa ukupno 60 obučanih pravosudnih službenika/ca.	Ciljna vrijednost 2030 Do 2030. godine, unaprijeđeni program obuka je integrisan u sistem redovne stručne edukacije pravosudnih službenika. Program sadrži sve ključne principe UN Konvencije i uključuje aktivno učešće osoba s invaliditetom u pripremi i sprovođenju. Planirano je sprovođenje najmanje 6 obuka, sa ukupno 120 obučanih članova/ica pravosudnih organa.
Nadležna institucija i partneri: Centar za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu		
Potrebna finansijska sredstva i izvor finansiranja: Redovna budžetska sredstva, Donatorska sredstva		
Aktivnost 4: Donošenje nove Strategije za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana koja sadrži mjere za adresiranje interseksijske diskriminacije manjinskih grupa		

Indikator učinka: Izrađena i donesena nova Strategije za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana koja sadrži mjere za adresiranje interseksijske diskriminacije manjinskih grupa

Indikator učinka: Izrađena i donesena nova Strategije za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana koja sadrži mjere za adresiranje interseksijske diskriminacije manjinskih grupa			
Početna vrijednost 2025	Srednja vrijednost 2027	Ciljna vrijednost 2030	
Trenutno je važeća strategija za period 2021-2025	Izrađena i donesena Strategija za socijalnu inkluziju Roma i Egipćane 2026-2030 sa mjerama koje adresiraju interseksijsku diskriminaciju	Redovno sprovođenje mjera za sprječavanje interseksijske diskriminacije manjinskih grupa predviđenih kroz aktivnosti pratećih akcionih planova	
Nadležna institucija i partneri: Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava			
Potrebna finansijska sredstva i izvor finansiranja: 5,000 eura, Redovna budžetska sredstva, Donatorska podrška			
Aktivnost 5: Uspostavljen je jedinstveni sistem procjene invaliditeta u skladu sa principima UN Konvencije za lica s invaliditetom			
Indikator učinka: Relevantnim zakonskim rješenjima je uspostavljen jedinstveni sistem procjene invaliditeta u skladu sa principima UN Konvencije za lica s invaliditetom (Zakon o jedinstvenom vještačenju invaliditeta)			
Početna vrijednost 2025	Srednja vrijednost 2027	Ciljna vrijednost 2030	
Pripremljen Predlog Zakona o jedinstvenom vještačenju invaliditeta koji će biti usvojen do kraja 2025. godine Ne postoji Zavod za jedinstveno vještačenje invaliditeta koji će biti osnovan do kraja 2025. godine	Funkcionije jedinstveni sistem procjene invaliditeta u skladu sa principima UN Konvencije za lica s invaliditetom Funkcionije Zavod za jedinstveno vještačenje invaliditeta	Sistem jeidnstvenog vjaštačenja invaliditeta je funkcionalan i sprovodi se na svim nivoima	
Nadležna institucija i partneri: Ministarstvo socijalnog staranja, brige o porodici i demografije			
Potrebna finansijska sredstva i izvor finansiranja: Do 2027. godine planirana sredstva iznose oko 3,000,000 eura.			

Trenutno su dostupne usluge rane intervencije u 2 opštine za djecu do 6. godina Trenutno je 100 predstavnika medicinskog kadra, stručnih radnika i stručnih saradnika obučeno iz oblasti rane intervencije	Usluge rane intervencije za djecu do 6 godina su dostupne u 10 opština do kraja 2027. godine Do kraja 2027. godine, minimum 150 predstavnika medicinskog kadra, stručnih radnika i stručnih saradnika obučeno iz oblasti rane intervencije 150 obučeno	Usluge rane intervencije za djecu do 6 godina su dostupne u 10 domova zdravlja do kraja 2030. godine Do kraja 2030. godine, minimum 200 predstavnika medicinskog kadra, stručnih radnika i stručnih saradnika obučeno iz oblasti rane intervencije
Nadležna institucija i partneri: Ministarstvo zdravlja, Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija, Ministarstvo socijalnog staranja, brige o porodici i demografije Potrebna finansijska sredstva i izvor finansiranja: MSSD je za 2026. godinu planiralo sredstva u iznosu od 10.000,00 eura kroz uslugu intenzivne podrške porodicama		
Aktivnost 2: Razviti prilagođene protokole za postupanje sa djecom sa invaliditetom/djecom sa smetnjama u razvoju u zdravstvenim ustanovama Indikator učinka: Razvijeni posebni i prilagođeni protokoli za postupanje sa djecom sa invaliditetom/djecom sa smetnjama u razvoju u zdravstvenim ustanovama		
Početna vrijednost 2025	Srednja vrijednost 2027	Ciljna vrijednost 2030
Trenutno ne postoje posebni i prilagođeni protokoli za postupanje sa djecom sa invaliditetom/djecom sa smetnjama u razvoju u zdravstvenim ustanovama	Do kraja 2027. godine će biti definisani i usvojeni protokoli za postupanje sa djecom sa invaliditetom/djecom sa smetnjama u razvoju u zdravstvenim ustanovama	Protokol za postupanje sa djecom sa invaliditetom/djecom sa smetnjama u razvoju u zdravstvenim ustanovama se aktivno sprovodi u svim zdravstvenim ustanovama
Nadležna institucija i partneri: Ministarstvo zdravlja		

Potrebna finansijska sredstva i izvor finansiranja: Redovna budžetska sredstva, Donatorska podrška

Aktivnost 4: Izrada procedura koje će osigurati pravo djece s invaliditetom/djece sa smetnjama u razvoju da izraze mišljenje o svim pitanjima, sa posebnim akcentom na djecu koja su u riziku od intersekcijske diskriminacije, u oblastima:

- Socijalne zaštite,
- Zaštite od nasilja,
- Obrazovanja,
- Zdravlja,
- Pristupa pravdi.

Indikator učinka: Izrađene procedure koje će osigurati pravo djece s invaliditetom/djece sa smetnjama u razvoju da izraze mišljenje o svim pitanjima, sa posebnim akcentom na djecu koja su u riziku od intersekcijske diskriminacije u svakoj od navedenih oblasti

Početna vrijednost 2025	Srednja vrijednost 2027	Ciljna vrijednost 2030
Trenutno ne postoje jasno definisane procedure u oblastima: - Socijalne zaštite, - Zaštite od nasilja, - Obrazovanja, - Zdravlja, - Pristupa pravdi.	Definisane su procedure koje će osigurati pravo djece s invaliditetom/djece sa smetnjama u razvoju da izraze mišljenje o svim pitanjima, sa posebnim akcentom na djecu koja su u riziku od intersekcijske diskriminacije, u oblastima: - Socijalne zaštite, - Zaštite od nasilja, - Obrazovanja, - Zdravlja, - Pristupa pravdi.	Definisane i usvojene procedure se aktivno sprovode u svim oblastima
Nadležna institucija i partneri: Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija, Ministarstvo socijalnog staranja, brige o porodici i demografije, Ministarstvo zdravlja, Ministarstvo pravde		

Potrebna finansijska sredstva i izvor finansiranja: Redovna budžetska sredstva

Aktivnost 5: Dnevni centri primjenjuju integrirani pristup u pružanju usluga djeci sa invaliditetom/djeci sa smetnjama u razvoju

Indikator učinka: Svi dnevni centri na teritoriji Crne Gore primjenjuju integrirani pristup u pružanju usluga djeci sa smetnjama u razvoju, odnosno invaliditetom

Početna vrijednost 2025	Srednja vrijednost 2027	Ciljna vrijednost 2030
Dnevni centri pružaju usluge koje imaju elemente integrisanog pristupa. Dnevne centre finansiraju MSSD i JLS	Definisan način uspostavljanja i finansiranja integrisanog pristupa u pružanju usluga djeci sa invaliditetom/djeci sa smetnjama u razvoju, odnosno invaliditetom u dnevnim centrima i primijenjen u dnevnim centrima Dnevni centri se finansiraju od strane JLS, MSSD, MZ, MPNI i drugih resora	Dnevni centri primjenjuju integrirani pristup u pružanju usluga djeci sa smetnjama u razvoju, odnosno invaliditetom uz međusektorsko finansiranje

Nadležna institucija i partneri: Ministarstvo socijalnog staranja, brige o porodici i demografije, Ministarstvo zdravlja, Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija, Zajednica opština, JLS i drugi organi uprave

Potrebna finansijska sredstva i izvor finansiranja: Redovna budžetska sredstva

Aktivnost 6: Razvoj usluga koje podržavaju život u zajednici

Indikator učinka:

Povećanje broja djece i mladih sa sa smetnjama u razvoju, odnosno invaliditetom koji su korisnici usluga koje podržavaju život u zajednici
Povećanje broja pružalaca usluga

Početna vrijednost 2025	Srednja vrijednost 2027	Ciljna vrijednost 2030
17 licenciranih pružalaca usluge dnevnog boravka za djecu i mlade sa smetnjama i teškoćama u razvoju	Povećan broj pružalaca usluge dnevnog boravka, pomoć u kući i savjetovanje za 25%	Povećan broj pružalaca usluge dnevnog boravka, pomoć u kući i savjetovanje za 40%

348 korisnika usluge dnevnog boravka za djecu i mlade sa smetnjama i teškoćama u razvoju 4 licencirana pružaoća usluge pomoć u kući za djecu i mlade sa smetnjama i teškoćama u razvoju 4 licencirana pružaoća usluge savjetovanja za djecu i mlade sa smetnjama i teškoćama u razvoju 11 korisnika usluge porodičnog smještaja-hraniteljstva uz intenzivnu ili dodatnu podršku	Povećan broj korisnika usluge porodičnog smještaja – hraniteljstava za 25%	Povećan broj korisnika usluge porodičnog smještaja – hraniteljstava za 40%
Nadležna institucija i partneri: Ministarstvo socijalnog staranja, brige o porodici i demografije, Ministarstvo zdravlja, Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija, JLS, Zajednica opština i drugi organi uprave		
Potrebna finansijska sredstva i izvor finansiranja: Redovna budžetska sredstva		

Aktivnost 6: Uspostavljanje usluga podrške za porodice/porodična domaćinstva koji brinu o djeci sa smetnjama u razvoju, odnosno invaliditetom		
Indikator učinka: Broj JLS u kojima je uspostavljena usluga podrške za porodice/porodična domaćinstva koje brinu o djeci sa smetnjama u razvoju, odnosno invaliditetom		
Početna vrijednost 2025 U toku je izrada novog Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti kojim će se prepoznati porodica kao ciljna grupa, pa će usluge moći da se pružaju porodicama/porodičnim domaćinstvima a biće prepoznata i nova usluga intenzivne podrške porodicama.	Srednja vrijednost 2027 Uspostavljena usluga intenzivne podrške porodicama/porodičnim domaćinstvima djece sa smetnjama u razvoju, odnosno invaliditetom u najmanje tri JLS	Ciljna vrijednost 2030 Uspostavljena usluga intenzivne podrške porodicama/porodičnim domaćinstvima djece sa smetnjama u razvoju, odnosno invaliditetom u najmanje deset JLS

Trenutno postoji posredna podrška roditeljima kroz usluge podrške za život u zajednici i usluge savjetovanja za njihovu djecu		
Nadležna institucija i partneri: Ministarstvo socijalnog staranja, brige o porodici i demografije, Ministarstvo zdravlja, Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija, JLS i Zajednica opština		
Potrebna finansijska sredstva i izvor finansiranja: Redovna budžetska sredstva		

CRPD Preporuka:		
Podizanje svijesti o pravima lica s invaliditetom		
Aktivnost 1: Sprovoditi kontinuirane obuke medijskih radnika u skladu sa standardima o izvještavanju		
Indikator učinka: Broj medijskih radnika/Broj obuka koji je na godišnjem nivou učestvovao u obukama za standarde o izvještavanju		
Broj lica s invaliditetom uključenih u sprovođenje obuke		
Početna vrijednost 2025	Srednja vrijednost 2027	Ciljna vrijednost 2030
Trenutno ne postoje definisani univerzalni i obavezujući standardi izvještavanja u javnim i privatnim medijima o licima sa invaliditetom, niti se sprovode kontinuirane obuke za medijske radnike u skladu sa principima UN Konvencije o pravima lica sa invaliditetom. U 2025. godini planirano je sprovođenje 2 pilot obuke, uz uključivanje 50 medijskih radnika i 10 lica sa invaliditetom kao učesnika ili edukatora.	Do 2027. godine uspostavljen je sistem redovne edukacije medijskih radnika kroz definisane i objavljene standarde izvještavanja, u skladu s UN Konvencijom. U saradnji s relevantnim institucijama i stručnjacima iz zajednice osoba s invaliditetom, edukacije se realizuju na godišnjem nivou. Planirano je sprovođenje ukupno 6 obuka, sa učešćem najmanje 150 medijskih radnika i 30 lica s invaliditetom u ulozi edukatora, panelista ili savjetnika u procesu obuke.	Do 2030. godine obuke su institucionalizovane kao obavezni dio profesionalnog razvoja medijskih radnika, u skladu s usvojenim univerzalnim standardima izvještavanja. Svi glavni javni i privatni mediji uključeni su u program, a lica s invaliditetom aktivno učestvuju u kreiranju i realizaciji sadržaja edukacija. Planirano je sprovođenje najmanje 10 obuka, sa obuhvatom 300 medijskih radnika i uključivanjem 60 lica s invaliditetom.

Nadležna institucija i partneri: Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava		
Potrebna finansijska sredstva i izvor finansiranja: Redovna budžetska sredstva		
Aktivnost 2: Uspostaviti predmet Univerzalnog dizajna u okviru nastavnih planova/programa za studije arhitekture i inženjerstva		
Indikator učinka: Uspostavljen predmet Univerzalnog dizajna u okviru nastavnih planova/programa za studije arhitekture i inženjerstva		
Početna vrijednost 2025 Trenutno nema predmeta	Srednja vrijednost 2027 Akreditovan je program koji sadrži predmet Univerzalnog dizajna	Ciljna vrijednost 2030 Studenti arhitekture i inženjerstva pohađaju Program koji sadrži predmet Univerzalnog dizajna
Nadležna institucija i partneri: Univerzitet Crne Gore		
Potrebna finansijska sredstva i izvor finansiranja: Redovna budžetska sredstva		

CRPD Preporuka:
Unapređenje pristupačnosti okruženja, usluga i informacija
Aktivnost 1: Izrađene zasebne analize pristupačnosti u sledećim oblastima:
- Pristupačnost javnih objekata,

- Pristupačnost saobraćaju
- Pristupačnosti internet sajtova lokalnih samouprava (Glavni grad i opštine),
- Pristupačnost javnih usluga i servisa.

Indikator učinka: Posebne analize su izrađene u svakoj od navedenih oblasti

Početna vrijednost 2025	Srednja vrijednost 2027	Ciljna vrijednost 2030
Trenutno ne postoje dostupne i javno objavljene analize pristupačnosti u sledećim oblastima: - Pristupačnost javnih objekata, - Pristupačnost saobraćaju - Pristupačnosti internet sajtova lokalnih samouprava (Glavni grad i opštine), - Pristupačnost javnih usluga i servisa.	Izrađene su analize pristupačnosti sa jasno definisanim preporukama u sledećim oblastima: - Pristupačnost javnih objekata, - Pristupačnost saobraćaju - Pristupačnosti internet sajtova lokalnih samouprava (Glavni grad i opštine), - Pristupačnost javnih usluga i servisa.	Izrađen je izvještaj o nivou implementacije preporuka iz prethodno izrađenih analiza u oblastima: - Pristupačnost javnih objekata, - Pristupačnost saobraćaju - Pristupačnosti internet sajtova lokalnih samouprava (Glavni grad i opštine), - Pristupačnost javnih usluga i servisa.
Nadležna institucija i partneri: Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine, Ministarstvo saobraćaja, Ministarstvo javne uprave, sva relevantna ministarstva, Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava		
Potrebna finansijska sredstva i izvor finansiranja: Redovna budžetska sredstva		
Aktivnost 2: Izrađen nacionalni registar pristupačnih i nepristupačnih objekata i površina u javnoj upotrebi		
Indikator učinka: Izrađen je i javno dostupan nacionalni registar pristupačnih i nepristupačnih objekata i površina u javnoj upotrebi		
Početna vrijednost 2025	Srednja vrijednost 2027	Ciljna vrijednost 2030
Trenutno ne postoji javno dostupan registar pristupačnih i nepristupačnih objekata i površina u javnoj upotrebi	Sprovedeno je nacionalno istraživanje na osnovu kog su prikupljeni podaci o ukupnom	Izrađen je i javno je dostupan nacionalni registar pristupačnih i nepristupačnih objekata i površina u javnoj upotrebi

		broju pristupačnih i nepristupačnih objekata i površina u javnoj upotrebi	
Nadležna institucija i partneri: Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine			
Potrebna finansijska sredstva i izvor finansiranja: Redovna budžetska sredstva			
Aktivnost 3: Poboľjšanje fizičke, digitalne i pristupačnosti radnim materijalima Skupštine Crne Gore za lica sa invaliditetom			
Indikator učinka: Skupština Crne Gore je djelimično pristupačna- fizička pristupačnost, dostupnost materijala i sajta su djelimično obezbijeđeni.			
Početna vrijednost 2025	Srednja vrijednost 2027	Ciljna vrijednost 2030	
Skupština je djelimično pristupačna za lica sa invaliditetom; materijali i sajt su takođe djelimično pristupačni.	Do 2027. godine sačinjen je izvještaj sa preporukama za sačinjavanje Akcionog plana za pristupačnost lica sa invaliditetom	Implementacija Akcionog plana za pristupačnost lica sa invaliditetom	
Nadležna institucija i partneri: Skupština Crne Gore			
Potrebna finansijska sredstva i izvor finansiranja: Donatorska podrška			
Aktivnost 4: Priprema i usvajanje lokalnih akcionih planova za zabranu diskriminacije lica s invaliditetom koji sadrže oblast pristupačnosti			
Indikator učinka: Sve lokalne samouprave u Crnoj Gori su usvojile lokalne akcione planove za zabranu diskriminacije lica s invaliditetom koji sadrže oblast pristupačnosti			
Početna vrijednost 2025	Srednja vrijednost 2027	Ciljna vrijednost 2030	
Trenutni broj JLS koje su donijele LAP za lica s invaliditetom je 5	Do kraja 2027. godine, minimum 10 JLS će donijeti LAP za zabranu diskriminacije lica s		

	invaliditetom koji sadrže oblast pristupačnosti	Sve JLS donijele LAP za zabranu diskriminacije lica s invaliditetom koji sadrže oblast pristupačnosti
Nadležna institucija i partneri: Jedinice lokalne samouprave, Zajednica opština		
Potrebna finansijska sredstva i izvor finansiranja: Redovna budžetska sredstva, Budžet JLS		
Aktivnost 5: Organizacija promotivnih aktivnosti prilagođenih za lica s invaliditetom namijenjenih osiguranju pristupačnosti telefonske linije 112		
Indikator učinka: Broj organizovanih promotivnih aktivnosti na godišnjem nivou prilagođenih za lica s invaliditetom namijenjenih osiguranju pristupačnosti telefonske linije 112		
Početna vrijednost 2025	Srednja vrijednost 2027	Ciljna vrijednost 2030
Trenutni broj organizovanih promotivnih aktivnosti na godišnjem nivou prilagođenih za lica s invaliditetom namijenjenih osiguranju pristupačnosti telefonske linije 112 je 0	Do kraja 2027. godine, će biti organizovane minimum 2 promotivne aktivnosti na godišnjem nivou prilagođenih za lica s invaliditetom i namijenjenih osiguranju pristupačnosti telefonske linije 112	Do kraja 2030. godine, će biti organizovane minimum 4 promotivne aktivnosti na godišnjem nivou prilagođenih za lica s invaliditetom i namijenjenih osiguranju pristupačnosti telefonske linije 112
Nadležna institucija i partneri: Ministarstvo unutrašnjih poslova, Organizacije lica s invaliditetom		

Potrebna finansijska sredstva i izvor finansiranja: Redovna budžetska sredstva

Aktivnost 6: Otvaranje kancelarije za podršku LSI studentima u Podgorici pri Univerzitetu Crne Gore

Indikator učinka:

- Usvojena izmjena sistematizacije
- Broj angažovanih lica za rad
- Uspostavljen rad kancelarije za podršku LSI studentima

Početna vrijednost 2025

Pri UCG nemamo kancelariju za podršku LSI studentima

Srednja vrijednost 2027

Usvojena izmjena sistematizacije, uposlen adekvatan broj lica koji će studentima pružiti podršku i promovisan rad kancelarije za podršku LSI studentima

Ciljna vrijednost 2030

Unaprijediti rad kancelarije i otvoriti područnu jedinicu pri Filozofskom fakultetu u NK

Nadležna institucija i partneri: Univerzitet Crne Gore

Potrebna finansijska sredstva i izvor finansiranja: Redovna budžetska sredstva

CRPD Preporuka: Prevencija incidenata u ustanovama i osiguranje bezbjednosti

Aktivnost 1: Donijet jedinstveni protokol o postupanju sa licima sa invaliditetom u zdravstvenim ustanovama

Indikator učinka: Donesen Protokol o postupanju sa licima s invaliditetom u svim zdravstvenim ustanovama koji sadrži definisane i mehanizme za postupanje po pritužbama lica s invaliditetom, posebno u slučajevima kada se radi o nasilju ili zlostavljanju lica s invaliditetom

Početna vrijednost 2025	Srednja vrijednost 2027	Ciljna vrijednost 2030
Trenutno ne postoji jedinstveni protokol o postupanju sa licima sa invaliditetom u zdravstvenim ustanovama	Do kraja 2027. godine, će biti usvojen jedinstveni protokol o postupanju sa licima sa invaliditetom u zdravstvenim ustanovama	Protokol o postupanju sa licima sa invaliditetom u zdravstvenim ustanovama se primjenjuje u svim zdravstvenim ustanovama
Nadležna institucija i partneri: Ministarstvo zdravlja		
Potrebna finansijska sredstva i izvor finansiranja: Redovna budžetska sredstva		

CRPD Preporuka: Inkluzija lica s invaliditetom u sisteme zaštite u vanrednim situacijama			
Aktivnost 1: U akcione planove Lokalnih Strategija za smanjenje rizika od katastrofa uključiti mjere iz Uputstva za postupanje sa ženama i ranjivim kategorijama stanovništva u svim aspektima smanjenja rizika od katastrofa za sve institucije/organizacije koje su uključene u sistem smanjenja rizika od katastrofa			
Indikator učinka: Broj jedinica lokalne samouprave u Crnoj Gori imaju uključene mjere iz Uputstva u svoje lokalne strategije			
Početna vrijednost 2025	Srednja vrijednost 2027	Ciljna vrijednost 2030	
Trenutni broj jedinica lokalne samouprave u Crnoj Gori imaju uključene mjere iz Uputstva u svoje lokalne strategije je 0	Do kraja 2027. godine, minimum 7 jedinica lokalne samouprave u Crnoj Gori imaju uključene mjere iz Uputstva u svoje lokalne strategije	Do kraja 2030. godine, minimum 18 jedinica lokalne samouprave u Crnoj Gori imaju uključene mjere iz Uputstva u svoje lokalne strategije	
Nadležna institucija i partneri: Ministarstvo unutrašnjih poslova, Zajednica opština, lokalne samouprave			

Potrebna finansijska sredstva i izvor finansiranja: Redovna budžetska sredstva, Budžet jedinica lokalnih samouprava

CRPD Preporuka: Reforma sistema poslovne sposobnosti i starateljstva

Aktivnost 1: Formiranje radnog tijela za kreiranje modela prelaska sa sistema lišenja poslovne sposobnosti lica sa invaliditetom na model podržanog odlučivanja

Indikator učinka: Usvojene izmjene i dopune pravnog okvira kojima se reguliše institut lišenja poslovne sposobnosti zbog invaliditeta i/ili pretpostavljenog invaliditeta

Početna vrijednost 2025	Srednja vrijednost 2027	Ciljna vrijednost 2030
LSI se lišavaju poslovne sposobnosti zbog invaliditeta ili pretpostavljenog invaliditeta	Radno tijelo započelo rad na modelu prelaska sa sistema lišenja poslovne sposobnosti lica sa invaliditetom na model podržanog odlučivanja	Usvojen model prelaska sa sistema lišenja poslovne sposobnosti lica sa invaliditetom na model podržanog odlučivanja
Nadležna institucija i partneri: Ministarstvo pravde, UNDP		
Potrebna finansijska sredstva i izvor finansiranja: Redovna budžetska sredstva, donatorska podrška		
Aktivnost 2: Analiza potreba izmjene porodičnog zakona i zakona o vanparničnom postupku i načina prelaska sa modela oduzimanja poslovne sposobnosti na model odlučivanja uz podršku		
Indikator učinka: Izrađena Analiza potreba izmjene porodičnog zakona i zakona o vanparničnom postupku i načina prelaska sa modela oduzimanja poslovne sposobnosti na model odlučivanja uz podršku		
Početna vrijednost 2025	Srednja vrijednost 2027	Ciljna vrijednost 2030

Ne postoji Analiza potreba izmjene porodičnog zakona i zakona o vanparničnom postupku i načina prelaska sa modela oduzimanja poslovne sposobnosti na model odlučivanja uz podršku		Izrađena Analiza potreba izmjene porodičnog zakona i zakona o vanparničnom postupku i načina prelaska sa modela oduzimanja poslovne sposobnosti na model odlučivanja uz podršku	Predložene izmjene zakonodavstva na osnovu urađene analize i započet prelazak na model podržanog odlučivanja.
Nadležna institucija i partneri: Ministarstvo pravde, MLUMP, UNDP			
Potrebna finansijska sredstva i izvor finansiranja: Redovna budžetska sredstva, donatorska podrška			
Aktivnost 3: Usvojene izmjene i dopune pravnog okvira kojima se reguliše institut lišenja poslovne sposobnosti zbog invaliditeta i/ili pretpostavljenog invaliditeta			
Indikator učinka:			
Početna vrijednost 2025	Srednja vrijednost 2027		Ciljna vrijednost 2030
Trenutno ne postoji sistem podržanog odlučivanja za lica s invaliditetom	Pilotiranje sistema podržanog odlučivanja za lica s invaliditetom sprovedeno do kraja 2027. godine		Sistem podržanog odlučivanja za lica s invaliditetom je uspostavljen i funkcionalan
Nadležna institucija i partneri: Ministarstvo pravde, UNDP			
Potrebna finansijska sredstva i izvor finansiranja: Redovna budžetska sredstva, donatorska podrška			
Aktivnost 4: Izrađen, akreditovan i implementiran Program za obuku predstavnika pravosudnih organa i Centara za socijalni rad za primjenu instituta podržanog odlučivanja			
Indikator učinka: Broj polaznika Programa za obuku predstavnika pravosudnih organa, Centara za socijalni rad za primjenu instituta podržanog odlučivanja na godišnjem nivou			
Reforma podržanog odlučivanja			
Početna vrijednost 2025	Srednja vrijednost 2027		Ciljna vrijednost 2030

Trenutno ne postoji akreditovan program obuke koji bi sistematski obuhvatao edukaciju predstavnika pravosudnih organa i centara za socijalni rad o institutu podržanog odlučivanja u skladu sa međunarodnim standardima i praksama.	Do 2027. godine akreditovani program obuke se primjenjuje u saradnji sa relevantnim institucijama i postaje dio redovnog profesionalnog usavršavanja. Obuka uključuje praktične module, učešće osoba sa iskustvom invaliditeta i primjenjuje principe individualizovanog pristupa. Planirano je sprovođenje ukupno 3 obuke do 2027. godine, sa učešćem 75 polaznika iz pravosuđa i centara za socijalni rad.	Do 2030. godine program je u potpunosti implementiran na nacionalnom nivou, kao redovni i obavezni oblik usavršavanja za relevantne institucije. Obuka se kontinuirano unapređuje i sprovodi najmanje jednom godišnje. Planirano je da do 2030. godine bude realizovano najmanje 6 obuka, sa ukupno 150 obučenih predstavnika pravosudnih organa i socijalnih službi.
Nadležna institucija i partneri: Centar za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu, Ministarstvo socijalnog staranja, brige o porodici i demografije, Zavod za socijalnu i dječju zaštitu		
Potrebna finansijska sredstva i izvor finansiranja: Redovna budžetska sredstva, Donatorska podrška		

CRPD Preporuka: Obezbeđivanje jednakog i efektivnog pristupa pravosuđu		
Aktivnost 1: Povećati broj sudova i tužilaštava koji imaju obezbijeđen pristup (rampu/lift) i dostupne komunikacione usluge za lica s invaliditetom		
Indikator učinka: Broj sudova i tužilaštava koji imaju obezbijeđen pristup (rampu/lift) i dostupne komunikacione usluge za lica s invaliditetom		
Početna vrijednost 2025	Srednja vrijednost 2027	Ciljna vrijednost 2030
Trenutno ne postoji precizan podatak o broju sudova i tužilaštava koji imaju obezbijeđen pristup	Izrađena je analiza sa preporukama o broju sudova i tužilaštava koji imaju obezbijeđen pristup	Sprovođenjem preporuka iz prethodno izrađene analize povećan je broj sudova i tužilaštava koji imaju obezbijeđen pristup

pristup (rampu/lift) i dostupne komunikacione usluge za lica s invaliditetom	pristup (rampu/lift) i dostupne komunikacione usluge za lica s invaliditetom	(rampu/lift) i dostupne komunikacione usluge za lica s invaliditetom
Nadležna institucija i partneri: Sudski i tužilački savjet		
Potrebna finansijska sredstva i izvor finansiranja: Redovna budžetska sredstva		
Aktivnost 2: Povećati broj kvalifikovanih tumača znakovnog jezika angažovanih u sudskim postupcima		
Indikator učinka: Broj kvalifikovanih tumača znakovnog jezika angažovanih u sudskim postupcima		
Početna vrijednost 2025 U sudskim postupcima je angažovano 5 kvalifikovanih tumača znakovnog jezika.	Srednja vrijednost 2027 Broj angažovanih tumača je povećan najmanje na 6.	Ciljna vrijednost 2030 Broj angažovanih tumača je dostigao najmanje 7.
Nadležna institucija i partneri: Ministarstvo pravde		
Potrebna finansijska sredstva i izvor finansiranja: Redovna budžetska sredstva		
Aktivnost 3: Povećati broj lica s invaliditetom koje su koristile pravo na besplatnu pravnu pomoć		

Indikator učinka: Broj lica s invaliditetom koje su koristile pravo na besplatnu pravnu pomoć

Početna vrijednost 2025	Srednja vrijednost 2027	Ciljna vrijednost 2030
Pravo na besplatnu pravnu pomoć koristilo je 30 lica sa invaliditetom.	Broj korisnika porastao je na 40.	Obezbijedeno da 50 lica sa invaliditetom godišnje koristi besplatnu pravnu pomoć.
Nadležna institucija i partneri: Ministarstvo pravde i Službe za besplatnu pravnu pomoć u Osnovnim školama		
Potrebna finansijska sredstva i izvor finansiranja: Redovna budžetska sredstva		
Aktivnost 4: Organizacija edukacija namijenjenih za policijsko i notarsko osoblje za primjenu pristupa invaliditeta zasnovanog na ljudskim pravima		
Indikator učinka: Broj edukacija organizovanih na godišnjem nivou za policijsko i notarsko osoblje za primjenu pristupa invaliditeta zasnovanog na ljudskim pravima		
Broj lica s invaliditetom koji su aktivno uključeni u edukacije		
Početna vrijednost 2025	Srednja vrijednost 2027	Ciljna vrijednost 2030
Trenutno ne postoji standardizovan i kontinuiran program edukacija za policijsko i notarsko osoblje u vezi sa pristupom invaliditetu koji je zasnovan na ljudskim pravima. Obuke se sprovode povremeno i zavise od projekatne ili međunarodne podrške, bez sistemске integracije u programe stručnog usavršavanja.	Do 2027. godine uspostavljen je model redovnog sprovođenja edukacija kroz institucionalnu saradnju sa relevantnim obučnim centrima i stručnjacima iz oblasti ljudskih prava. Planirano je da se godišnje realizuju najmanje 3 edukacije, sa ukupno 90 obučenih učesnika	Do 2030. godine edukacije su postale dio redovnog profesionalnog razvoja policijskog i notarskog osoblja. Pristup zasnovan na ljudskim pravima osoba s invaliditetom se aktivno promovise i primjenjuje u praksi. Planirano je sprovođenje ukupno 6 edukacija do 2030. godine, sa 180 obučenih službenika i

	do te godine, uključujući i 15 aktivno uključenih lica s invaliditetom.	najmanje 30 lica s invaliditetom koja učestvuju u edukacijama kao edukatori, panelisti ili savjetnici.
Nadležna institucija i partneri: Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava, Uprava za ljudske resurse		
Potrebna finansijska sredstva i izvor finansiranja: Redovna budžetska sredstva		

CRPD Preporuka: Zabrana prisilne hospitalizacije i tretmana			
Aktivnost 1: Sprovoditi nezavisne i nenađavljene inspeksijske oblaske i posjete drugih nezavisnih mehanizama ustanovama gdje se nalaze ili mogu nalaziti lica s psihosocijalnim invaliditetom/ustanovama zatvorenog tipa			
Indikator učinka: Minimalni broj nezavisnih i nenađavljenih inspeksijskih oblasaka i posjeta drugih nezavisnih mehanizama ustanovama gdje se nalaze ili mogu nalaziti lica s psihosocijalnim invaliditetom/ustanovama zatvorenog tipa			
Početna vrijednost 2025	Srednja vrijednost 2027	Ciljna vrijednost 2030	
Minimum 15 posjeta nezavisnih mehanizama ustanovama gdje se nalaze ili mogu nalaziti lica s psihosocijalnim invaliditetom/ustanovama zatvorenog tipa	20 posjeta nezavisnih mehanizama ustanovama gdje se nalaze ili mogu nalaziti lica s psihosocijalnim invaliditetom/ustanovama zatvorenog tipa	30 posjeta nezavisnih mehanizama ustanovama gdje se nalaze ili mogu nalaziti lica s psihosocijalnim invaliditetom/ustanovama zatvorenog tipa	
Nadležna institucija i partneri: Ministarstvo zdravlja, Zaštitnik ljudskih prava i sloboda, Nezavisni monitoring mehanizam, Nacionalni preventivni mehanizam			
Potrebna finansijska sredstva i izvor finansiranja: Redovna budžetska sredstva			

Aktivnost 2: Izraditi analizu o postupanju nadležnih organa u pogledu evidentiranih, prijavljenih i procesuiranih slučajeva primjene nedozvoljenih mjera prema licima s invaliditetom u zdravstvenim ustanovama i drugim ustanovama zatvorenog tipa Indikator učinka: Izrađena i javno objavljena analiza o postupanju nadležnih organa u pogledu evidentiranih, prijavljenih i procesuiranih slučajeva primjene nedozvoljenih mjera prema licima s invaliditetom u zdravstvenim ustanovama i drugim ustanovama zatvorenog tipa		
Početna vrijednost 2025	Srednja vrijednost 2027	Ciljna vrijednost 2030
Trenutno ne postoji javno objavljena analiza o postupanju nadležnih organa u pogledu evidentiranih, prijavljenih i procesuiranih slučajeva primjene nedozvoljenih mjera prema licima s invaliditetom u zdravstvenim ustanovama i drugim ustanovama zatvorenog tipa	Izrađena je analiza sa preporukama o postupanju nadležnih organa u pogledu evidentiranih, prijavljenih i procesuiranih slučajeva primjene nedozvoljenih mjera prema licima s invaliditetom u zdravstvenim ustanovama i drugim ustanovama zatvorenog tipa	Pripremljen je izvještaj o sprovođenju definisanih preporuka iz analize o postupanju nadležnih organa u pogledu evidentiranih, prijavljenih i procesuiranih slučajeva primjene nedozvoljenih mjera prema licima s invaliditetom u zdravstvenim ustanovama i drugim ustanovama zatvorenog tipa
Nadležna institucija i partneri: Zaštitnik ljudskih prava i sloboda		
Potrebna finansijska sredstva i izvor finansiranja: Redovna budžetska sredstva		

CRPD Preporuka: Zaštita lica s invaliditetom od nasilja i zlostavljanja		
Aktivnost 1: Proširivanje jedinstvene baze podataka o nasilju u porodici uključujući i lica sa invaliditetom koja će uključivati najmanje 95% slučajeva nasilja u porodici prijavljenih policiji ili kancelarijama za socijalnu zaštitu i razmjenu informacija po vrsti invaliditeta, rodu i polu, starosnoj dobi i geografskoj pripadnosti, porodičnom statusu i radnom angažovanju i odnosu žrtve i učinioca nasilja Indikator učinka: Nadograđena baza podataka o nasilju u porodici uključujući i lica sa invaliditetom, sa javno dostupnim godišnjim izveštajima		
Početna vrijednost 2025	Srednja vrijednost 2027	Ciljna vrijednost 2030

Postoji baza podataka, a procenat slučajeva koji se trenutno nalaze u jedinstvenoj bazi podataka je 60%	Procenat slučajeva koji se trenutno nalaze u jedinstvenoj bazi podataka je 95%, a podaci su disegregirani po polu, rodu, starosnoj dobi i geografskoj pripadnosti, porodičnom statusu i radnom angažovanju i odnosu žrtve i učinioca nasilja	Procenat slučajeva koji se trenutno nalaze u jedinstvenoj bazi podataka je 95%, a podaci su disegregirani po vrsti invaliditeta, polu, rodu, starosnoj dobi i geografskoj pripadnosti, porodičnom statusu i radnom angažovanju i odnosu žrtve i učinioca nasilja
Nadležna institucija i partneri: Ministarstvo socijalnog staranja, brige o porodici i demografije, Ministarstvo pravde, Ministarstvo unutrašnjih poslova, Ministarstvo zdravlja, Zaštitnik ljudskih prava i sloboda		
Potrebna finansijska sredstva i izvor finansiranja: Redovna budžetska sredstva i Reformska agenda		
Aktivnost 2: Izraditi analizu postupanja pravosudnih i policijskih organa u slučajevima rodno zasnovanog nasilja sa posebnim segmentom koji se odnosi na lica s invaliditetom (žene i djevojčice s invaliditetom) (Reformska agenda)		
Indikator učinka: Izrađena i javno objavljena analiza postupanja pravosudnih i policijskih organa u slučajevima rodno zasnovanog nasilja (sastavni dio analize su i slučajevi nasilja nad ženama i djevojčicama s invaliditetom)		
Početna vrijednost 2025 Trenutno ne postoji javno dostupna i sveobuhvatna analiza postupanja pravosudnih i policijskih organa u slučajevima rodno zasnovanog nasilja koja sadrži poseban segment o iskustvima i tretmanu žena i djevojčica sa invaliditetom. Postoje parcijalni podaci iz različitih izvora, ali ne postoji objedinjeni dokument koji analizira institucionalni odgovor u ovim slučajevima.	Srednja vrijednost 2027 Do 2027. izrađena je prva sveobuhvatna analiza postupanja pravosudnih i policijskih organa u slučajevima radno zasnovanog nasilja, uključujući poseban segment koji se odnosi na žene i djevojčice s invaliditetom. Analiza sadrži preporuke za unapređenje odgovora institucija i uključena je u strateške dokumente. Dokument je javno objavljen, a rezultati predstavljani na relevantnim forumima i konsultativnim sastancima.	Ciljna vrijednost 2030 Do 2030. uspostavljen je mehanizam za periodično praćenje i ažuriranje analize. Analiza se koristi kao osnov za unapređenje postupanja policije i pravosuđa, uključena je u edukativne programe i redovno se ažurira najmanje jednom u četiri godine. Preporuke iz analize su djelimično ili u potpunosti integrisane u protokole i postupke rada nadležnih institucija.

U 2025. godini planiran je početak prikupljanja podataka i izrada nacrtu metodologije analize, uključujući i konsultacije sa organizacijama žena s invaliditetom.		
Nadležna institucija i partneri: Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava, Ministarstvo unutrašnjih poslova		
Potrebna finansijska sredstva i izvor finansiranja: 3,000 eura, Redovna budžetska sredstva		
Aktivnost 3: Uspostavljene usluge za žene žrtve nasilja koje su prilagođene potrebama i pristupačne za žene s invaliditetom		
Indikator učinka: Broj usluga za žene žrtve nasilja koji su prilagođeni potrebama i pristupačni za žene s invaliditetom		
Početna vrijednost 2025	Srednja vrijednost 2027	Ciljna vrijednost 2030
Dva skloništa su fizički pristupačna za žene s invaliditetom	Tri skloništa su pristupačna za žene sa invaliditetom	Četiri skloništa su pristupačna za žene sa invaliditetom
Ne postoji pristupačnost informacija i komunikacije: Brajevo pismo, znakovni jezik, lako razumljiv format i dr.	Sva tri skloništa su pristupačna za lica s invaliditetom u pogledu informacija i komunikacija	Sva četiri skloništa su pristupačna za lica s invaliditetom u pogledu informacija i komunikacija
Nadležna institucija i partneri: Ministarstvo socijalnog staranja, brige o porodici i demografije, Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine, ostali akteri		
Potrebna finansijska sredstva i izvor finansiranja: 100.000,00 eura, Budžet Crne Gore		
Aktivnost 4: Povećati broj savjetodavnih usluga namijenjenih ženama s invaliditetom koje su žrtve nasilja		
Indikator učinka: Broj novih savjetodavnih usluga namijenjenih ženama s invaliditetom koje su žrtve nasilja		

Početna vrijednost 2025	Srednja vrijednost 2027	Ciljna vrijednost 2030
9 pružalaca usluga koji pružaju uslugu savjetovanja za odraslo i staro lice koje je žrtva zlostavljanja, zanemarivanja, nasilja u porodici i eksploatacije ili kod kojih postoji opasnost da će postati žrtva	Broj pružalaca usluga povećan za 25%	Broj pružalaca usluga povećan za 40%
Nadležna institucija i partneri: Ministarstvo socijalnog stranja, brige o porodici i demografije, Ministarstvo zdravlja, Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija, JLS		
Potrebna finansijska sredstva i izvor finansiranja: Redovna budžetska sredstva		
Aktivnost 5: Povećati broj skloništa za žene žrtve nasilja (uključujući žene s invaliditetom) u cilju osiguranja ravnomjerne regionalne zastupljenosti		
Indikator učinka: Broj novih skloništa za žene žrtve nasilja (uključujući žene s invaliditetom) u cilju osiguranja ravnomjerne regionalne zastupljenosti		
Početna vrijednost 2025	Srednja vrijednost 2027	Ciljna vrijednost 2030
Postoji 7 prihvatilišta-skloništa	Povećan broj prihvatilišta-skloništa na sjeveru za još jedno sklonište	Povećan broj prihvatilišta-skloništa za još 2 u odnosu početnu vrijednost
Nadležna institucija i partneri: Ministarstvo socijalnog stranja, brige o porodici i demografije, Ministarstvo zdravlja, JLS		
Potrebna finansijska sredstva i izvor finansiranja: Redovna budžetska sredstva		
Aktivnost 6: Sprovesti objedinjene obuke o sprečavanju eksploatacije, zlostavljanju i nasilju nad licima s invaliditetom za policijske službenike, pravosužno osoblje, zatvorsko osoblje, socijalne radnike i zdravstvene radnike		

Indikator učinka: Broj obuka koji je sproveden na godišnjem nivou

Početna vrijednost 2025	Srednja vrijednost 2027	Ciljna vrijednost 2030
Trenutno ne postoje objedinjene obuke o sprečavanju eksploatacije, zlostavljanju i nasilja nad licima s invaliditetom za policijske službenike, pravosudno osoblje, zatvorsko osoblje, socijalne radnike i zdravstvene radnike	Uspostavljen je model sprovođenja obuka o sprečavanju eksploatacije, zlostavljanju i nasilja nad licima s invaliditetom za policijske službenike, pravosudno osoblje, zatvorsko osoblje, socijalne radnike i zdravstvene radnike	Obuke je prošio minimum 90 policijskih službenika, pravosudnog osoblja, zatvorskog osoblja, socijalnih radnika i zdravstvenih radnika na godišnjem nivou
Nadležna institucija i partneri: Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava		
Potrebna finansijska sredstva i izvor finansiranja: Sektorska budžetska podrška i donatorska sredstva		

CRPD Preporuka: Deinstitutionalizacija i razvoj usluga u zajednici		
Aktivnost 1: Smanjen broj lica s invaliditetom u ustanovama za smještaj		
Indikator učinka: Broj lica s invaliditetom u ustanovama za smještaj		
Početna vrijednost 2025	Srednja vrijednost 2027	Ciljna vrijednost 2030
U JU Zavod Komanski most trenutno je smješteno 118 lica sa invaliditetom	Smanjen broj lica s invaliditetom u ustanovama za smještaj za 5 %	Smanjen broj lica s invaliditetom u ustanovama za smještaj za 10 %
U domovima za smještaj odraslih i starih lica i lica sa invaliditetom trenutno je od 829 korisnika, 454 lica sa invaliditetom.		

U JU Dječji dom „Mladost“ Bijela trenutno je od 66 djece na smještaju, 25 djece sa rješenjem Komisije za usmjeravanje u vaspitno-obrazovni sistem, u Maloj grupnoj zajednici je 8 djece		
Nadležna institucija i partneri: Ministarstvo socijalnog staranja, brige o porodici i demografije		
Potrebna finansijska sredstva i izvor finansiranja: Redovna budžetska sredstva		
Aktivnost 2: Razvoj postojećih usluga koje podržavaju život u zajednici		
Indikator učinka: Broj usluga koje podržavaju život u zajednici		
Početna vrijednost 2025	Srednja vrijednost 2027	Ciljna vrijednost 2030
34 usluge dnevnog boravka za djecu i mlade sa smetnjama i teškoćama u razvoju i odrasla i stara lica sa invaliditetom koje pružaju licencirani pružaoci usluga 506 korisnika usluge dnevnog boravka za djecu i mlade sa smetnjama i teškoćama u razvoju i odrasla i stara lica sa invaliditetom 13 licenciranih pružalaca usluge pomoć u kući za djecu i mlade sa smetnjama i teškoćama u razvoju i osobe sa invaliditetom 6 licenciranih pružalaca usluge personalna asistencija 11 korisnika usluge personalna asistencija 12 licenciranih pružalaca usluge savjetovanja za djecu i mlade sa smetnjama i teškoćama u razvoju i osobe sa invaliditetom	Povećan broj pružalaca usluga koje podržavaju život u zajednici za 25% Povećan broj pružalaca usluge porodični smještaj i porodični smještaj-hraniteljstvo za 25%	Povećan broj pružalaca usluga porodični smještaj i porodični smještaj-hraniteljstvo za 40%

11 korisnika usluge porodičnog smještaja-hraniteljstva uz intenzivnu ili dodatnu podršku 27 korisnika usluge porodičnog smještaja-hraniteljstva uz intenzivnu ili dodatnu podršku		
Nadležna institucija i partneri: Ministarstvo socijalnog staranja, brige o porodici i demografije, lokalne samouprave		
Potrebna finansijska sredstva i izvor finansiranja: Redovna budžetska sredstva		
Aktivnost 3: Transformacija ustanova za smještaj u ustanove koje pružaju usluge koje podržavaju život u zajednici		
Indikator učinka: Broj ustanova koje su transformisane u ustanove koje pružaju usluge koje podržavaju život u zajednici		
Početna vrijednost 2025	Srednja vrijednost 2027	Ciljna vrijednost 2030
Djeca sa smetnjama i teškoćama u razvoju su smještena u JU Dječji dom „Mladost“ Bijela, a osobe sa invaliditetom u pet domova starih i JU Zavod „Komanski most“	Donijeti planovi transformacije za sedam ustanova	Sedam ustanova transformisano u ustanove koje pružaju usluge koje podržavaju život u zajednici
Nadležna institucija i partneri: Ministarstvo socijalnog staranja, brige o porodici i demografije, JLS, Ministarstvo zdravlja, Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija		
Potrebna finansijska sredstva izvor finansiranja: Redovna budžetska sredstva		
Aktivnost 4: Obezbjediti punu pristupačnost omladinskih servisa za mlade s invaliditetom		

Indikator učinka: Svi uspostavljeni i funkcionalni omladinski sevisi do 2030. godine, su pristupačni mladima s invaliditetom			
Početna vrijednost 2025 Trenutno je 11 omladinskih servisa pristupačno za mlade s invaliditetom	Srednja vrijednost 2027 Minimum 19 omladinskih servisa je pristupačno za mlade s invaliditetom	Ciljna vrijednost 2030 25 omladinskih servisa je pristupačno za mlade s invaliditetom	
Nadležna institucija i partneri: Ministarstvo sporta i mladih			
Potrebna finansijska sredstva i izvor finansiranja: do 30.000 eura za rekonstrukciju, adaptaciju prostora po omladinskom servisu			
Aktivnost 5: Razvoj i primjena programa mentorstva namijenjenih osnaživanju lica s invaliditetom za samostalni život u zajednici			
Indikator učinka: Broj razvijenih programa mentorstva namijenjenih osnaživanju lica s invaliditetom za samostalni život u zajednici			
Početna vrijednost 2025 Ne postoji program mentorstva	Srednja vrijednost 2027 Razvijen jedan program mentorstva	Ciljna vrijednost 2030 Sprovodi se mentorstvo tj. osnaživanje lica sa invaliditetom za samostalan život u zajednici Broj lica s invaliditetom kojima je pruženo mentorstvo za samostalan život u zajednici	
Nadležna institucija i partneri: Ministarstvo socijalnog staranja, brige o porodici i demografije			
Potrebna finansijska sredstva i izvor finansiranja: Redovna budžetska sredstva			

Aktivnost 6: Omogućiti licima s invaliditetom koja su smještena u institucijama uključivanje u veći broj aktivnosti u zajednici (lijetovanje, zimovanje, kulturne i sportske aktivnosti i sl.) uz podršku stručnih radnika i saradnika			
Indikator učinka: Broj lica s invaliditetom koja su smještena u institucijama i koja su uključena u aktivnosti u zajednici			
Početna vrijednost 2025 30% lica sa invaliditetom uključeno u aktivnosti u zajednici	Srednja vrijednost 2027 50% lica sa invaliditetom uključeno u aktivnosti u zajednici	Ciljna vrijednost 2030 80% lica sa invaliditetom uključeno u aktivnosti u zajednici	
Nadležna institucija i partneri: Ministarstvo socijalnog staranja, brige o porodici i demografije, Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija, Ministarstvo kulture i medija, Ministarstvo sporta i mladih, JLS, Zajednica opština i drugi organi			
Potrebna finansijska sredstva i izvor finansiranja: Redovna budžetska sredstva			
Aktivnost 7: Konsultacije predstavnika reprezentativnih organizacija lica s invaliditetom u svim fazama planiranja, izrade, sprovođenja, izvještavanja i evaluacije javnih politika od značaja za lica s invaliditetom (politike i šeme samostalnog života)			
Indikator učinka: U skladu sa važećim zakonskim rješenjima, obezbijeđena je puna uključenost predstavnika reprezentativnih organizacija lica s invaliditetom u svim fazama planiranja, izrade, sprovođenja, izvještavanja i evaluacije javnih politika od značaja za lica s invaliditetom			
Početna vrijednost 2025 Uključenost predstavnika organizacija osoba sa invaliditetom je započeta kroz određene procese, ali još uvijek nije sistematizovana niti osigurava stvarni uticaj na odluke.	Srednja vrijednost 2027 Usvajanjem Zakona o reprezentativnosti uspostavljeni formalni mehanizmi i procedure za uključivanje predstavnika LSI u faze planiranja i izrade, sprovođenje i izvještavanje.	Ciljna vrijednost 2030 Obezbijeđena puna i sistemska uključenost predstavnika reprezentativnih organizacija lica sa invaliditetom u sve faze procesa javnih politika.	
Nadležna institucija i partneri: Svi državni organi			

Potrebna finansijska sredstva i izvor finansiranja: Redovna budžetska sredstva

CRPD Preporuka: Prelazak ka inkluzivnom obrazovanju

Aktivnost 1: Izraditi mapu pristupačnosti obrazovnih ustanova u Crnoj Gori

Indikator učinka: Izrađena je mapa pristupačnosti obrazovnih ustanova u Crnoj Gori (Mapa se ažurira na godišnjem nivou)

Početa vrijednost 2025	Srednja vrijednost 2027	Ciljna vrijednost 2030
44 školske jedinice ispunjavaju standarde i uslove u pogledu gradnje i obrazovnog procesa, standarde inkluzivnog obrazovanja, bezbjednosti i upravljanja	Izraditi Studiju izvodljivosti za cjelokupnu mrežu ustanova	Izrađena je mapa pristupačnosti obrazovnih ustanova u Crnoj Gori
Nadležna institucija i partneri: Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija		

Potrebna finansijska sredstva i izvor finansiranja: Redovna budžetska sredstva

Aktivnost 2: Zakonom o jedinstvenom vještačenju invaliditeta revidirati sistem procjene djece s invaliditetom/djeca sa smetnjama u razvoju za upis u školu

Indikator učinka: Sistem vještačenja invaliditeta djece s invaliditetom/djece sa smetnjama u razvoju za upis u školu je revidiran novim Zakonom o jedinstvenom vještačenju invaliditeta

Početa vrijednost 2025	Srednja vrijednost 2027	Ciljna vrijednost 2030
Utvrđen Predlog Zakona o jedinstvenom vještačenju invaliditeta na sjednici Vlade	Revidiran sistem vještačenja invaliditeta djece sa invaliditetom/djece sa smetnjama u razvoju	Funkcionije jedinstveni sistem jedinstvenog vještačenja invaliditeta uključujući i djecu sa smetnjama u razvoju, odnosno invaliditetom

Crne Gore koji će biti usvojen do kraja 2025. godine Utvrđen Predlog Zakona o dopunama Zakona o obrazovanju i vaspitanju djece sa posebnim obrazovnim potrebama na sjednici Vlade Crne Gore sa ciljem usaglašavanja sa Zakonom o jedinstvenom vještačenju invaliditeta koji će biti usvojen do kraja 2025. godine		u skladu sa principima UN Konvencije za lica s invaliditetom
Nadležna institucija i partneri: Ministarstvo socijalnog staranja, brige o porodici i demografije, Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija		
Potrebna finansijska sredstva i izvor finansiranja: Redovna budžetska sredstva		
Aktivnost 3: Preispitati postojeće i definisati jasnije kriterijume za sticanje statusa asistent u nastavi		
Indikator učinka: Definisati kriterijume za licencirane pružaoce obuka za sticanje statusa asistent u nastavi u skladu sa principima UN konvencije za prava lica s invaliditetom Definisani jasni kriterijumi za sticanje statusa asistenta u nastavi sa mehanizmom kontinuiranog praćenja i kontrole kvaliteta rada asistenata u nastavi		
Početna vrijednost 2025 Licencirani provajderi od 2019. godine za izdavanje sertifikata i sticanje zvanja asistent u nastavi JU Gimnazija "Slobodan Škerović" i DOO Arhimed – desetodnevna obuka	Srednja vrijednost 2027 Revidirati programe obrazovanja za prekvalifikaciju ili sticanje prve kvalifikacije odraslih, uključujući programe obrazovanja za asistente u nastavi	Ciljna vrijednost 2030 Revidirani programi obrazovanja i usvojeni od strane Nacionalnog savjeta za obrazovanje
Nadležna institucija i partneri: Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija		
Potrebna finansijska sredstva i izvor finansiranja: Redovna budžetska sredstva		

CRPD Preporuka: Jednak pristup zdravstvenim uslugama i informisan pristanak			
Aktivnost 1: Povećati broj prilagođenih ginekoloških stolica u svim domovima zdravlja i zdravstvenim ustanovama u Crnoj Gori			
Indikator učinka: Sve zdravstvene ustanove u Crnoj Gori posjeduju prilagođene ginekološke stolice za žene s invaliditetom			
Početna vrijednost 2025	Srednja vrijednost 2027	Ciljna vrijednost 2030	
Trenutno sve zdravstvene ustanove u Crnoj Gori ne posjeduju prilagođene ginekološke stolice za žene s invaliditetom	Do kraja 2027. godine, minimum 70% zdravstvenih ustanova posjeduje prilagođene ginekološke stolice za žene s invaliditetom	Sve zdravstvene ustanove imaju ginekološke stolice	
Nadležna institucija i partneri: Ministarstvo zdravlja			
Potrebna finansijska sredstva i izvor finansiranja: Redovna budžetska sredstva			
Aktivnost 2: Obezbjediti veći nivo fizičke pristupačnosti zdravstvenih ustanova licima s invaliditetom			
Indikator učinka: Do 2030. godine, sve zdravstvene ustanove će biti fizičke pristupačne za lica s invaliditetom			
Početna vrijednost 2025	Srednja vrijednost 2027	Ciljna vrijednost 2030	
Zdravstvene ustanove u Crnoj Gori ne posjeduju potreban nivo fizičke pristupačnosti za lica s invaliditetom	Minimum 50% zdravstvenih ustanova u Crnoj Gori posjeduje potreban nivo fizičke pristupačnosti za lica s invaliditetom	Minimum 80% zdravstvenih ustanova u Crnoj Gori posjeduje potreban nivo fizičke pristupačnosti za lica s invaliditetom	
Nadležna institucija i partneri: Ministarstvo zdravlja			
Potrebna finansijska sredstva i izvor finansiranja: Redovna budžetska sredstva			
Aktivnost 3: Obezbjediti dostupnost pristupačnih usluga i informacija o seksualnom i reproduktivnom zdravlju za lica s invaliditetom u zdravstvenim ustanovama			

Indikator učinka: Sve zdravstvene ustanove u Crnoj Gori posjeduju pristupačne usluge i informacije o seksualnom i reproduktivnom zdravlju za lica s invaliditetom			
Početna vrijednost 2025 Zdravstvene ustanove ne posjeduju potreban nivo pristupačnih usluga i informacija o seksualnom i reproduktivnom zdravlju za lica s invaliditetom	Srednja vrijednost 2027 Minimum 70% zdravstvenih ustanova posjeduju potreban nivo pristupačnih usluga i informacija o seksualnom i reproduktivnom zdravlju za lica s invaliditetom	Ciljna vrijednost 2030 Sve zdravstvene ustanove posjeduju potreban nivo pristupačnih usluga i informacija o seksualnom i reproduktivnom zdravlju za lica s invaliditetom	
Nadležna institucija i partneri: Ministarstvo zdravlja			
Potrebna finansijska sredstva i izvor finansiranja: Redovna budžetska sredstva			
Aktivnost 4: Regulisati pružanje zdravstvene zaštite i usluga licima s invaliditetom u zdravstvenim ustanovama			
Indikator učinka: Protokolom o postupanju sa licima s invaliditetom u zdravstvenim ustanovama definisano da će pružanje zdravstvene zaštite i usluga biti zasnovano na potpunoj informisanosti i slobodnoj volji lica s invaliditetom			
Početna vrijednost 2025 Trenutno ne postoji Protokol o postupanju sa licima s invaliditetom u zdravstvenim ustanovama	Srednja vrijednost 2027 Donesen Protokol o postupanju sa licima s invaliditetom u zdravstvenim ustanovama	Ciljna vrijednost 2030 Protokol o postupanju sa licima s invaliditetom u zdravstvenim ustanovama se primjenjuje	
Nadležna institucija i partneri: Ministarstvo zdravlja			
Potrebna finansijska sredstva i izvor finansiranja: Redovna budžetska sredstva			

CRPD Preporuka: Povećanje zaposlenosti lica s invaliditetom i prilagođavanje radnih mjesta			
Aktivnost 1: Izmjene i dopune postojećeg pravnog okvira u oblasti zapošljavanja lica s invaliditetom			
Indikator učinka: Sprovedene izmjene i dopune postojećeg pravnog okvira u oblasti zapošljavanja lica s invaliditetom u cilju propisivanja i primjene efektivnih sankcija za poslodavce koji ne obezbijede razumne adaptacije na radnom mestu			
Početna vrijednost 2025 Nacrč izmjenjena i dopuna zakona se nalazi u fazi izrade	Srednja vrijednost 2027 Donesen Zakon o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju lica sa invaliditetom sa propisanim efektivnim sankcijama za poslodavce koji ne obezbijede razumne adaptacije na radnom mjestu	Ciljna vrijednost 2030 Zakon adresira slučajeve neobezbeđivanja razumnih adaptacija na radnom mjestu	
Nadležna institucija i partneri: Ministarstvo rada, zapošljavanja i socijalnog dijaloga			
Potrebna finansijska sredstva i izvor finansiranja: Redovna budžetska sredstva			
Aktivnost 2: Zakonom o jedinstvenom vještačenju invaliditeta reformisan je postupak procjene u kontekstu zapošljavanja lica s invaliditetom			
Indikator učinka: Zakonom o jedinstvenom vještačenju invaliditeta reformisan je postupak procjene u kontekstu zapošljavanja lica s invaliditetom u skladu sa modelom ljudskih prava			
Početna vrijednost 2025 Utvrđen Predlog Zakona o jedinstvenom vještačenju invaliditeta na sjednici Vlade Crne Gore koji će biti usvojen do kraja 2025. godine Utvrđen Predlog Zakona o dopunama Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju sa ciljem usaglašavanja sa Zakonom o jedinstvenom vještačenju invaliditeta koji će biti usvojen do kraja 2025. godine	Srednja vrijednost 2027 Revidiran sistem vještačenja invaliditeta u kontekstu zapošljavanja lica sa invaliditetom	Ciljna vrijednost 2030 Funkcionije sistem jedinstvenog vještačenja invaliditeta koji se koristi u procesu ostvarivanja prava na zapošljavanje i profesionalnu rehabilitaciju u skladu sa principima UN Konvencije za lica s invaliditetom Sva lica sa invaliditetom koja su po starom sistemu vještačenja dobila status lica sa invaliditetom ponovo prošla proces	

		vještačenja u Zavodu za jedinstveno vještačenje invaliditeta
Nadležna institucija i partneri: Ministarstvo socijalnog staranja, brige o porodici i demografije, Ministarstvo rada, zapošljavanja i socijalnog dijaloga		
Potrebna finansijska sredstva i izvor finansiranja: Redovna budžetska sredstva		

CRPD Preporuka: Smanjenje siromaštva i poboljšanje socijalne zaštite lica s invaliditetom			
Aktivnost 1: Obezbijediti pružanje usluga na nivou svake jedinice lokalne samouprave u skladu sa potrebama lica sa invaliditetom			
Indikator učinka: Uvesti najmanje tri usluge koje svaka jedinica lokalne samouprave mora da obezbijedi u skladu sa potrebama lica s invaliditetom			
Početna vrijednost 2025 U 9 JLS postoje najmanje tri usluge za lica sa invaliditetom	Srednja vrijednost 2027 U svim JLS funkcionišu najmanje tri usluge u skladu sa potrebama LSI	Ciljna vrijednost 2030 Obezbijedena održivost najmanje tri usluge u svim JLS u skladu sa potrebama LSI	
Nadležna institucija i partneri: Ministarstvo socijalnog staranja, brige o porodici i demografije, Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava, Ministarstvo zdravlja, Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija, Ministarstvo kulture i medija, Ministarstvo sporta i mladih, JLS			
Potrebna finansijska sredstva i izvor finansiranja: Redovna budžetska sredstva			
Aktivnost 2: Povećati iznose lične invalidnine, dodatka za negu i pomoći, naknade za roditelje/staratelje			
Indikator učinka: Procenat uvećanja iznosa lične invalidnine, dodatka za negu i pomoći, naknade za roditelje/staratelje u skladu sa visinom troškova života			

Početna vrijednost 2025	Srednja vrijednost 2027	Ciljna vrijednost 2030
Trenutni iznosi materijalnih davanja: LI – 318,94 eura Dodatak za njegu i pomoć – 93,57 eura Naknada roditelju ili staratelju korisnika prava na LI – 276,34 eura	Nacrtom Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti povećani iznosi materijalnih davanja: LI – 60% osnovice¹ - 360 eura Dodatak za njegu i pomoć – 20% osnovice – 120 eura Naknada roditelju ili staratelju korisnika prava na LI – 60% osnovice – 360 eura Naknada roditelju ili staratelju korisnika prava na dodatak za njegu i pomoć koji ima najmanje jednog korisnika prava na ličnu invalidninu i jednog ili više korisnika prava na dodatak za njegu i pomoć – 40% osnovice - 240 eura Naknada njegovatelju korisnika prava na ličnu invalidninu – 60% osnovice – 360 eura Naknada roditelju koji je lice sa invaliditetom – 60% osnovice – 360 eura	Redovno se vrši usklađivanje u skladu sa osnovicom
Nadležna institucija i partneri: Ministarstvo socijalnog staranja, brige o porodici i demografije, Ministarstvo finansija		
Potrebna finansijska sredstva i izvor finansiranja: Redovna budžetska sredstva		

¹ Osnovica za ostvarivanje prava iz socijalne i dječje zaštite je minimalna zarada u Crnoj Gori, utvrđena u neto iznosu koja je predviđena za zaposlene na radnim mjestima do petog nivoa kvalifikacije obrazovanja u prethodnoj godini prema zvaničnom podatku koji utvrđuje organ uprave nadležan za poslove statistike.

Aktivnost 3: Izraditi analizu uvećanih troškova života lica s invaliditetom			
Indikator učinka: Izrađena analiza uvećanih troškova života lica s invaliditetom sa preporukama za uvođenje inkuzivnog dodatka u skladu sa stepenom potrebne podrške. Obezbediti aktivno učešće lica s invaliditetom prilikom izrade analize.			
Početna vrijednost 2025	Srednja vrijednost 2027	Ciljna vrijednost 2030	
Nema informacija, odnosno nije izrađena analiza o uvećanim troškovima života lica s invaliditetom	Izrađena Analiza uvećanih troškova života lica s invaliditetom sa preporukama za uvođenje inkuzivnog dodatka u skladu sa stepenom potrebne podrške	Uveden inkuzivni dodatak u skladu sa stepenom potrebne podrške	
Nadležna institucija i partneri: Ministarstvo socijalnog staranja, brige o porodici i demografije			
Potrebna finansijska sredstva i izvor finansiranja: Redovna budžetska sredstva			
Aktivnost 4: Omogućiti svim ženama s invaliditetom da primaju svoje naknade na lične žiro račune u nacionalnim i komercijalnim finansijskim institucijama			
Indikator učinka: Omogućeno je svim ženama s invaliditetom da primaju svoje naknade na lične žiro račune u nacionalnim i komercijalnim finansijskim institucijama			
Početna vrijednost 2025	Srednja vrijednost 2027	Ciljna vrijednost 2030	
Naknade se primaju posredstvom pošte	Omogućeno svim ženama s invaliditetom da primaju svoje naknade na lične žiro račune u nacionalnim i komercijalnim finansijskim institucijama	Realizuje se isplata naknada na lične žiro račune u nacionalnim i komercijalnim finansijskim institucijama	
Nadležna institucija i partneri: Ministarstvo socijalnog staranja, brige o porodici i demografije, Centralna banka Crne Gore, JLS			

Potrebna finansijska sredstva i izvor finansiranja: Redovna budžetska sredstva

Aktivnost 5: Djeca sa smetnjama u razvoju, odnosno invaliditetom i lica sa invaliditetom će imati pravo na inkluzivni dodatak čija visina će biti u skladu sa potrebnim stepenom podrške

Indikator učinka: Propisano je pravo djece sa invaliditetom/ djece sa smetnjama u razvoju, odnosno invaliditetom i lica sa invaliditetom na inkluzivni dodatak čija visina će biti u skladu sa potrebnim stepenom podrške

Početna vrijednost 2025	Srednja vrijednost 2027	Ciljna vrijednost 2030
Nema informacija o uvećanim troškovima života djece sa invaliditetom/djece sa smetnjama u razvoju, odnosno invaliditetom i lica sa invaliditetom	Izdata je Analiza uvećanih troškova života djece sa invaliditetom/djece sa smetnjama u razvoju, odnosno invaliditetom i lica sa invaliditetom sa preporukama za uvođenje inkluzivnog dodatka u skladu sa stepenom potrebne podrške	Uveden inkluzivni dodatak u skladu sa stepenom potrebne podrške
Nadležna institucija i partneri: Ministarstvo socijalnog staranja, brige o porodici i demografije		
Potrebna finansijska sredstva i izvor finansiranja: Redovna budžetska sredstva		

CRPD Preporuka: Puno uživanje biračkog prava za lica s invaliditetom

Aktivnost 1: Izmijeniti sve relevantne zakonske akte u cilju garantovanja punog uživanja biračkog prava za lica s invaliditetom

Indikator učinka: Izmijeniti Zakon o izboru odbornika i poslanika kroz uklanjanje ograničenja biračkog prava na osnovu uslova poslovne sposobnosti

- Zakon o predsjedniku Crne Gore
- Zakon o političkim partijama
- Ugraditi u zakonske i podzakonske akte jasne obaveze razumne adaptacije i definisati nadležnosti za njihovo sprovođenje

Početna vrijednost 2025 Postoje zakonska ograničenja koja onemogućavaju pojedinim licima s invaliditetom ostvarivanje biračkog prava.	Srednja vrijednost 2027 Pokrenut proces izmjene zakona i definisani nacrti relevantnih akata.	Ciljna vrijednost 2030 Usvojeni svi zakoni i podzakonski akti koji garantuju puno biračko pravo licima s invaliditetom bez diskriminacije.
Nadležna institucija i partneri: Skupština Crne Gore		
Potrebna finansijska sredstva i izvor finansiranja: Redovna budžetska sredstva		
Aktivnost 2: Obezbjediti potpunu fizičku pristupačnost svih biračkih mjesta za lica s invaliditetom		
Indikator učinka: - Usvajanje podzakonskih akta kojima je propisana obaveza uređenja svih biračkih mjesta prilagođenih licima sa invaliditetom - Usvajanje Strategije Centralne izborne komisije o licima sa invaliditetom		
Početna vrijednost 2025 Opremljenost biračkih mjesta prilagođenih licima sa invaliditetom je djelimično realizovana.	Srednja vrijednost 2027 Usvojeni podzakonski akti kojima je propisana obaveza uređenja svih biračkih mjesta prilagođenih licima sa invaliditetom, kao i Strategija Centralne izborne komisije o licima sa invaliditetom.	Ciljna vrijednost 2030 Usvojeni podzakonski akti kojima je propisana obaveza uređenja svih biračkih mjesta prilagođenih licima sa invaliditetom i usvojena Strategija Centralne izborne komisije o licima sa invaliditetom, pri čemu se navedeni akti aktivno sprovode u praksi.
Nadležna institucija i partneri: Centralna izborna komisija, Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava, Misija OEBS-a u Crnoj Gori, Savez slijepih Crne Gore, Udruženje mladih sa hendikepom		
Potrebna finansijska sredstva i izvor finansiranja: Redovna budžetska sredstva		

Aktivnost 3: Obezbjediti dostupnost alternativnih formata glasačkih materijala na svim biračkim mjestima (Brajevo pismo, uvećani font, audio uputstva, lako razumljivi jezik)

Indikator učinka: Usvojeni podzakonski akti kojima je propisana podrška licima sa intelektualnim invaliditetom.

Početna vrijednost 2025	Srednja vrijednost 2027	Ciljna vrijednost 2030
Ne postoje podzakonski akti kojima je propisana podrška licima sa intelektualnim invaliditetom.	Nakon formiranja Centralne izborne komisije iniciran proces definisanja podzakonskih akta i sprovedene konsultacije sa reprezentativnim predstavnicima organizacija lica sa invaliditetom.	Usvojeni podzakonski akti kojima je propisana podrška licima sa intelektualnim invaliditetom.
Nadležna institucija i partneri: Centralna izborna komisija, Misija OEBS-a u Crnoj Gori, Savez slijepih Crne Gore, Udruženje mladih sa hendikepom		
Potrebna finansijska sredstva i izvor finansiranja: Redovna budžetska sredstva		

CRPD Preporuka: Uvećana budžetska izdvajanja za pristup inkluzivnim sportovima lica s invaliditetom svih uzrasta na nacionalnom i lokalnom nivou			
Aktivnost 1: Procenat uvećanja budžetskih izdvajanja za pristup inkluzivnim sportovima lica s invaliditetom svih uzrasta na nacionalnom i lokalnom nivou			
Indikator učinka:			
Početna vrijednost 2025	Srednja vrijednost 2027	Ciljna vrijednost 2030	
Trenutni iznos budžetskih izdvajanja za finansiranje programa Paraolimpijskog komitetu Crne Gore i komitetu Crne Gore je 320,000.00 eura i	Povećan iznos finansiranja programa Paraolimpijskog komitetu Crne Gore i Specijalne olimpijade Crne Gore putem	Povećan iznos finansiranja programa Paraolimpijskog komitetu Crne Gore i Specijalne olimpijade Crne Gore putem	

Specijalne olimpijade Crne Gore je 115.000.00 eura.	redovnog godišnjeg finansiranja programa sportskih organizacija.	redovnog godišnjeg finansiranja programa sportskih organizacija.
Nadležna institucija i partneri: Ministarstvo sporta i mladih- Paraolimpijski komitet, Specijalna olimpijada		
Potrebna finansijska sredstva i izvor finansiranja: Redovna budžetska sredstva		

CRPD Preporuka: Komisija za praćenje sprovođenja Konvencije i nezavisni monitoring		
Aktivnost 1: Obezbjediti puno funkcionisanje svih tijela nadležnih za koordinaciju procesa sprovođenja Konvencije i sprovođenja nezavisnog monitoringa		
Indikator učinka: Broj sastanaka koordinacionog tima za praćenje sprovođenja Konvencije na godišnjem nivou		
Jačanje finansijske i kadrovske održivosti nezavisnog monitoring mehanizma		
Početna vrijednost 2025 2025. godine formirana je Komisija za izradu Akcionog plana za sprovođenje preporuka Komiteta UN-a za prava lica sa invaliditetom 2026-2030. godine i izvješćavanje o sprovođenju Akcionog plana.	Srednja vrijednost 2027 Do 2027. održano je najmanje 8 sastanaka Komisije.	Ciljna vrijednost 2030 Do 2030. godine, Komisija održava najmanje 4 sastanka godišnje, ima definisanu metodologiju rada i učestvuje u nacionalnim i međunarodnim mehanizmima praćenja implementacije Konvencije.
Nadležna institucija i partneri: Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava		
Potrebna finansijska sredstva i izvor finansiranja: Redovna budžetska sredstva		

Aktivnost 2: Sprovođenje redovnih istraživanja (na godišnjem nivou) koja se odnose na situaciju, status i iskustva osoba s invaliditetom u vezi sa preprekama s kojima se suočavaju, diskriminacijom, iskustvom nasilja i podrškom koja im je potrebna.		
Indikator učinka: Broj istraživanja sprovedenih na godišnjem ili periodičnom nivou koji se odnose na prepreke, diskriminaciju, nasilje, pristup uslugama i podršci za osobe sa invaliditetom, uključujući broj anketiranih i raznolikost obuhvaćenih grupa (pol, uzrast, vrsta invaliditeta, regija).		
Početna vrijednost 2025	Srednja vrijednost 2027	Ciljna vrijednost 2030
Trenutno ne postoji sistemsko i redovno sprovođenje istraživanja na godišnjem nivou koja bi obuhvatila iskustva osoba s invaliditetom u vezi sa diskriminacijom, nasiljem, pristupom uslugama i vrstama podrške koje su im potrebne.	Uspostavljen je mehanizam redovnog prikupljanja podataka o životnim uslovima osoba s invaliditetom, sa posebnim fokusom na prepreke, nasilje, diskriminaciju i potrebe za podrškom. Istraživanja se sprovede najmanje svake druge godine, a rezultati se koriste za kreiranje javnih politika i strateških dokumenata. Do 2027. godine planirano je sprovođenje najmanje dva istraživanja, uz učešće ukupno preko 1.000 ispitanika iz različitih regija.	Do 2030. godine uspostavljen je održiv sistem za godišnje sprovođenje istraživanja u saradnji sa institucijama, civilnim sektorom i akademskom zajednicom. Podaci se javno objavljuju i koriste za praćenje implementacije Konvencije UN o pravima osoba s invaliditetom. Planirano je sprovođenje pet istraživanja do 2030. godine, sa ukupno najmanje 3.000 anketiranih osoba s invaliditetom, uključujući i kvalitativna istraživanja fokus grupa.
Nadležna institucija i partneri: Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava, Ministarstvo socijalnog staranja, brige o porodici i demografije		

Potrebna finansijska sredstva i izvor finansiranja: Redovna budžetska sredstva, Donatorska podrška

IZVJEŠTAJ O SPROVEDENOJ ANALIZI PROCJENE UTICAJA PROPISA

PREDLAGAČ

MINISTARSTVO LJUDSKIH I MANJINSKIH PRAVA

NAZIV PROPISA

Akcioni plan za sprovođenje preporuka Komiteta UN za prava lica sa invaliditetom 2026-2030. godine

1. Definisanje problema

- Koje probleme treba da riješi predloženi akt?
- Koji su uzroci problema?
- Koje su posljedice problema?
- Koji su subjekti oštećeni, na koji način i u kojoj mjeri?
- Kako bi problem evoluirao bez promjene propisa ("status quo" opcija)?

- Akcioni plan za sprovođenje preporuka Komiteta UN za prava lica sa invaliditetom 2026-2030. godine, obezbjeđuje sistemski i institucionalni odgovor na preporuke dobijene od strane Komiteta UN za prava lica sa invaliditetom iz 2017. godine, a u odnosu na inicijalni izvještaj iz 2014. godine, jer je ratifikacijom Konvencije iz 2009. godine Crna Gora preuzela jasne obaveze da obezbijedi puno poštovanje i zaštitu prava i dostojanstva lica s invaliditetom. Te obaveze podrazumijevaju da država uskladi svoje zakonodavstvo i javne politike sa odredbama Konvencije, preduzme odgovarajuće mjere za eliminisanje diskriminacije i unapređenje inkluzije, te da redovno izvještava CRPD Komitet o ostvarenim aktivnostima i napretku. Kako je svakim izvještajem Evropske komisije o napretku Crne Gore prepoznato da Crna Gora nije donijela akcioni plan za sprovođenje preporuka CRPD Komiteta, tokom 2025. godine (u skladu sa programom rada Vlade) Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava je formiralo Komisiju za izradu Akcionog plana za sprovođenje preporuka Komiteta UN za prava lica sa invaliditetom 2026-2030. godine. U tom kontekstu, preporuke koje Crna Gora dobija od CRPD Komiteta predstavljaju sastavni dio njenih međunarodnih obaveza – one služe kao smjernice za dalja poboljšanja i zahtijevaju od države da aktivno radi na sprovođenju konkretnih koraka kako bi se osiguralo puno poštovanje Konvencije na nacionalnom nivou.
- Uzroci problema mogu postojati u neadekvatnoj saradnji institucija i nedostatku zainteresovanosti službenika za ovu oblast, u neusvajanju zakonske regulative, neusaglašenosti stavova civilnog društva i državnih institucija u vezi sa izmjenama propisa i nedostatak finansijskih sredstava za realizaciju aktivnosti. Takođe, nedostatak postojanja institucionalnog okvira na nivou Ministarstva za ljudska i manjinska prava, primarno kroz ukidanje Direktorata za zaštitu i jednakost lica s invaliditetom, koji je ukinut 2022. godine, onemogućio je proces i koordinaciju rada na definisanju Akcionog plana. Nakon ponovnog uspostavljanja Direktorata za zaštitu i jednakost lica sa invaliditetom u prvom kvartalu 2024. godine, intenzivirane su aktivnosti na sprovođenju javne politike, kroz ponovno uspostavljanje Savjeta za prava lica s invaliditetom koji je konstituisan u aprilu 2024. godine, kao platforma za konsultacije i saradnju sa različitim akterima, radi unapređenja prava lica sa invaliditetom.
- Posljedice problema su neusklađenost sa obavezama iz procesa pregovora sa EU, izvještaji Ujedinjenih nacija o stanju ljudskih prava u Crnoj Gori, a nacionalne analize koje ukazuju na visok stepen diskriminacije prema lica sa invaliditetom zbog nedostatka kohezivnih politika, a što sve može biti prevaziđeno identifikovanjem obaveza organa državne uprave, lokalne samouprave i ostalih nosilaca javnih ovlaštenja u kreiranju i implementaciji politika u cilju poboljšanja položaja lica sa invaliditetom.
- Neispunjavanje obaveze definisanja Akcionog plana za sprovođenje CRPD preporuka evoluiraoće problemom da će lica sa invaliditetom i dalje ostati jedna od ranjivih kategorija u

odnosu na koje je nivo diskriminacije izražen u najvećoj mjeri, kao i nepoštovanje Konvencije UN kao međunarodnog ugovora koje je Crna Gora potpisala i ratifikovala. Jednakost i nediskriminacija je jedan od preduslova pristupa Crne Gore Evropskoj uniji, pa je i postizanje pune ravnopravnosti lica sa invaliditetom sa drugim građanima, jedan od preduslova za pristup Crne Gore, a koji se može sistemski poboljšati usvajanjem Akcionog plana.

2. Ciljevi

- Koji ciljevi se postižu predloženim propisom?
- Navesti usklađenost ovih ciljeva sa postojećim strategijama ili programima Vlade, ako je primjenljivo.

- Akcioni plan za implementaciju preporuka CRPD Komiteta izrađuje se sa ciljem da obezbijedi sistematičan i efikasan pristup sprovođenju svih preporuka Komiteta, čime će se dodatno ojačati zaštita prava lica s invaliditetom u Crnoj Gori. Plan je strukturiran tako da za svaku preporuku Komiteta precizira konkretne aktivnosti koje treba preduzeti, očekivane rezultate, pokazatelje učinka, nosioce odgovornosti, vremenske rokove za realizaciju, neophodna finansijska sredstva, kao i uporište u postojećim strateškim dokumentima. Na taj način uspostavljen je jasan putokaz za naredni period, uz definisane prioritete i mehanizme praćenja, čime se obezbjeđuje pravovremeno i sveobuhvatno ispunjavanje preuzetih obaveza. Krajnji cilj ovog akcionog plana jeste unapređenje položaja lica s invaliditetom i postizanje potpunog usklađivanja nacionalnog sistema sa odredbama Konvencije, što će doprinijeti stvaranju inkluzivnijeg društva i potvrditi ispunjavanje međunarodnih obaveza Crne Gore.
- U skladu sa Programom rada Vlade za 2025. godinu, Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava je obavezano da do IV kvartala 2025. godine izradi Nact Akcionog plana za sprovođenje preporuka Komiteta UN za prava lica sa invaliditetom 2026-2030. godine i isti dostavi Vladi na razmatranje i usvajanje. Ciljevi se usklađuju i sa Strategijom za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti za period 2022-2027. godine, Evropskom strategijom za zaštitu lica s invaliditetom 2020-2030 i Zakonom o Zabrani diskriminacije, Konvencijom UN o pravima lica s invaliditetom, Univerzalnom deklaracijom o ljudskim pravima koja garantuje jednakost za sve i drugim relevantnim dokumentima.

3. Opcije

- Koje su moguće opcije za ispunjavanje ciljeva i rješavanje problema? (uvijek treba razmatrati "status quo" opciju i preporučljivo je uključiti i neregulatornu opciju, osim ako postoji obaveza donošenja predloženog propisa).
- Obrazložiti preferiranu opciju?

- Status quo (nepreduzimanje dodatnih mjera) bi podrazumijevao nastavak postojećih aktivnosti bez izrade posebnog akcionog plana. Iako se određene mjere sprovode kroz postojeće politike i zakone, strategije i programe, ovakav pristup ne omogućava sveobuhvatno, koordinisano i sistematsko praćenje implementacije preporuka CRPD Komiteta. Time bi se rizikovalo neispunjavanje međunarodnih obaveza i dodatno pogoršala situacija u pogledu prava lica s invaliditetom.
- Neregulatorna opcija – dobrovoljna koordinacija i ad hoc aktivnosti bi podrazumijevale neformalnu saradnju nadležnih institucija, bez obavezujućeg plana, kroz sporadične projekte i inicijative. Iako može dovesti do određenih rezultata, izostaje strateški okvir, jasno postavljeni ciljevi, indikatori uspjeha i sistem za praćenje realizacije. Ovakav pristup bi bio neefikasan u postizanju sveobuhvatne i održive promjene.
- Kroz izradu i sprovođenje Akcionog plana (kao preferirane opcije) podrazumijevala bi se izrada strukturisanog dokumenta koji sadrži konkretne aktivnosti, nosioce, rokove, indikatore i potrebna sredstva za sprovođenje preporuka CRPD Komiteta. Time se obezbjeđuje koordinisan, inkluzivan i transparentan pristup, koji omogućava odgovorno planiranje, efikasnu realizaciju i

redovno izvještavanje prema međunarodnim standardima. Uključivanjem svih relevantnih aktera, uključujući organizacije lica sa invaliditetom, povećava se legitimnost i efektivnost mjera.

- Izrada i praćenje sprovođenja Akcionog plana je najefikasnija opcija jer predstavlja strateški odgovor na preporuke CRPD Komiteta, u skladu sa međunarodnim obavezama koje je Crna Gora preuzela ratifikacijom Konvencije. Ova opcija omogućava:

- sistematičan pristup implementaciji preporuka;
- međuresornu koordinaciju i jasno definisanu odgovornost institucija;
- uključivanje organizacija lica sa invaliditetom u svim fazama procesa;
- praćenje i evaluaciju učinka na osnovu definisanih pokazatelja;
- bolje planiranje budžeta i resursa;
- unapređenje transparentnosti i odgovornosti.

- Time se ne samo povećava vjerovatnoća efikasne implementacije preporuka, već se i doprinosi dugoročnom cilju stvaranja inkluzivnog društva i jačanja poštovanja ljudskih prava lica s invaliditetom.

4. Analiza uticaja

- Na koga će i kako će najvjerovatnije uticati rješenja u propisu - nabrojati pozitivne i negativne uticaje, direktne i indirektne.
- Koje troškove će primjena propisa izazvati građanima i privredi (naročito malim i srednjim preduzećima)
- Da li pozitivne posljedice donošenja propisa opravdavaju troškove koje će on stvoriti,
- Da li se propisom podržava stvaranje novih privrednih subjekata na tržištu i tržišna konkurencija;
- Uključiti procjenu administrativnih opterećenja i biznis barijera.

- Planirane mjere odnosno aktivnosti definisane Akcionim planom doprinose većoj dostupnosti obrazovanja, zapošljavanja, zdravstvene i socijalne zaštite, pristupačnosti i učešću u društvenom životu. Očekuje se veći stepen uključenosti i ostvarivanja ljudskih prava što implicira direktan pozitivan uticaj na lica sa invaliditetom. Direktan pozitivan uticaj se ostvaruje i na institucije državne uprave kroz unapređenje međuresorne koordinacije, jasnu raspodjelu odgovornosti i veći kapacitet za sprovođenje inkluzivnih politika.
- Organizacije lica s invaliditetom ostvaruju direktan i indirektan pozitivan uticaj kroz veće uključivanje u procese donošenja odluka, jačanje partnerstva s institucijama, uvažavanje iskustava i potreba korisnika. Indirektan pozitivan uticaj usmjeren je i na širu društvenu zajednicu na osnovu povećane socijalne kohezije i smanjenje diskriminacije i stereotipa kroz veće prisustvo lica s invaliditetom u svim sferama života.
- Potencijalni negativni uticaji se ogledaju ukoliko bi bila potrebna dodatna budžetska sredstva za realizaciju određenih mjera (npr. pristupačnost infrastrukture, asistivne tehnologije, usluge podrške), ali i kroz moguće troškove prilagođavanja prostora, proizvoda i usluga standardima pristupačnosti. Ovo se posebno odnosi na subjekte koji pružaju usluge od javnog značaja (prevoz, komunikacije, obrazovanje, zdravstvo).
- Akcioni plan ne predviđa direktne troškove za građane, već upravo poboljšanje pristupa uslugama i ostvarivanju prava. U srednjem roku može rezultirati smanjenjem socijalne izolacije i troškova nastalih usljed diskriminacije i neadekvatne podrške. Za privredu, naročito mala i srednja preduzeća u zavisnosti od mjera, određeni troškovi se mogu odnositi na: prilagođavanje fizičke pristupačnosti poslovnih prostora (rampe, toaleti, signalizacija); digitalnu pristupačnost

web stranica i aplikacija; obuku zaposlenih za rad sa korisnicima sa invaliditetom.

- Pozitivni efekti usvajanja Akcionog plana za sprovođenje preporuka Komiteta Ujedinjenih nacija za prava lica s invaliditetom su mnogobrojni i podrazumijevaju veću socijalnu uključenost, smanjenje diskriminacije, poštovanje međunarodnih obaveza, bolju iskorišćenost potencijala lica sa invaliditetom, te samim tim višestruko nadmašuju troškove koje Akcioni plan može izazvati. Dodatno, unapređenje pristupačnosti i inkluzije dugoročno doprinosi i privrednom razvoju kroz šire tržište rada i veći broj korisnika usluga.
- Akcioni plan, iako nije klasičan ekonomski regulator, indirektno podstiče razvoj novih usluga i proizvoda za lica sa invaliditetom. Dodatno, ne uvode se nova formalna administrativna opterećenja za građane ili privredu. Međutim, javna uprava može imati povećane zahtjeve za koordinaciju, izvještavanje i prikupljanje podataka, što se rješava kroz unapređenje kapaciteta i digitalizaciju procesa.

5. Procjena fiskalnog uticaja

- Da li je potrebno obezbjeđenje finansijskih sredstava iz budžeta Crne Gore za implementaciju propisa i u kom iznosu?;
- Da li je obezbjeđenje finansijskih sredstava jednokratno, ili tokom određenog vremenskog perioda? Obrazložiti;
- Da li implementacijom propisa proizilaze međunarodne finansijske obaveze? Obrazložiti;
- Da li su neophodna finansijska sredstva obezbijeđena u budžetu za tekuću fiskalnu godinu, odnosno da li su planirana u budžetu za narednu fiskalnu godinu?;
- Da li je usvajanjem propisa predviđeno donošenje podzakonskih akata iz kojih će proisteći finansijske obaveze?;
- Da li će se implementacijom propisa ostvariti prihod za budžet Crne Gore?;
- Obrazložiti metodologiju koja je korišćena prilikom obračuna finansijskih izdataka/prihoda;
- Da li su postojali problemi u preciznom obračunu finansijskih izdataka/prihoda? Obrazložiti;
- Da li su postojale sugestije Ministarstva finansija na nacrt/predlog propisa?;
- Da li su dobijene primjedbe implementirane u tekst propisa? Obrazložiti.

- Vlada Crne Gore će obezbijediti budžet za svaku godinu primjene Akcionog plana iz sopstvenih izvora i odgovarajućih međunarodnih fondova/donatorska sredstva. Ukupan iznos sredstava, koji će iz Budžeta Crne Gore biti izdvajan u narednim godinama za finansiranje Akcionog plana, zavisice od sredstava planiranih za ove namjene godišnjim zakonima o budžetu nosilaca aktivnosti.
- Za implementaciju Akcionog plana za sprovođenje preporuka Komiteta UN za prava lica sa invaliditetom 2026-2030. godine potrebno je izdvajanje finansijskih sredstava gdje se kao glavni izvori finansiranja javljaju Budžet Crne Gore, donatorska podrška i sektorska budžetska podrška. Ukupna potrebna sredstva za realizaciju aktivnosti za period do 2026-2030. godine su 3.583.000 eura. Budžetska sredstva koja su planirana od strane nosilaca aktivnosti u odnosu na koja su nosioci aktivnosti dostavili potvrde koje vam u prilogu dostavljamo da su sredstva obezbijeđena, a preostali iznosi će se obezbijediti iz donacija međunarodnih organizacija. Za 2025. godinu budžetom Ministarstva ljudskih i manjinskih prava za finansiranje projekata/programa nevladinih organizacija u oblasti Zaštita lica sa invaliditetom je opredijeljeno 552,613.23 eura, a aktivnosti se realizuju u 2026. godini.

Godina	Budžetska sredstva	Donatorska podrška	Ukupno
2026-2030	183.000	3.400.000	3.583.000

- Sredstva za implementaciju mjera i aktivnosti iz Akcionog plana za 2026-2030. godinu planiraće se kod institucija koje su nosioci aktivnosti iz akcionog plana u okviru redovnih budžetskih sredstava za period 2026-2030. godinu.
- Za realizaciju mjera i aktivnosti sredstva će biti obezbijeđena iz budžeta resorsnih ministarstava uz podršku donatora.
- Takođe, lokalne samouprave će aktivnosti iz svojih nadležnosti realizovati iz sopstvenih

budžetskih jedinica.

- Implementacijom propisa ne proizilaze međunarodne finansijske obaveze.
- Imajući u vidu da su sva Ministarstva predložila aktivnosti iz nadležnosti svojih resora, sve institucije će aktivnosti realizovati iz svojih tekućih budžetskih sredstava za period 2026-2030 godine, obzirom da se AP odnosi na četiri godine.
- Implementacijom Akcionog plana se neće ostvariti prihod za Budžet Crne Gore.
- Ministarstvo finansija je učestvovalo u izradi dokumenta i nije bilo komentara na predlog dokumenta. Takođe, Ministarstvo finansija će se izjasniti o istom kada bude dostavljen sa RIA obrascem.

6. Konsultacije zainteresovanih strana

- **Naznačiti da li je korišćena eksterna ekspertiza i ako da, kako;**
- **Naznačiti koje su grupe zainteresovanih strana konsultovane, u kojoj fazi RIA procesa i kako (javne ili ciljane konsultacije);**
- **Naznačiti glavne rezultate konsultacija, i koji su predlozi i sugestije zainteresovanih strana prihvaćeni odnosno nijesu prihvaćeni, Obrazložiti**

- U pripremi Akcionog plana za sprovođenje preporuka Komiteta UN za prava lica sa invaliditetom 2026-2030. godine, korišćena je ekspertiska podrška Kancelarije programa Ujedinjenih Nacija za razvoj (UNDP) u vidu angažovanja eksperta u procesu izrade Akcionog plana.
- Prilikom izrade nacrtu Akcionog plana za sprovođenje preporuka Komiteta UN za prava lica sa invaliditetom 2026-2030. godine članovi radne grupe odnosno Komisije za izradu Akcionog plana su bili predstavnici/ ce institucije sistema, resorsnih ministarstava i uprava, zajednice opština, pravosudnih organa, Zaštitnik ljudskih prava i predstavnici NVO.
- U procesu izrade nacrtu Akcionog plana za sprovođenje preporuka Komiteta UN za prava lica sa invaliditetom 2026-2030. godine bili su uključeni:
 - **Ministarstvo pravde;**
 - **Ministarstvo finansija;**
 - **Ministarstvo unutrašnjih poslova;**
 - **Ministarstvo socijalnog staranja, brige o porodici i demografije;**
 - **Ministarstvo rada, zapošljavanja i socijalnog dijaloga;**
 - **Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija;**
 - **Ministarstvo zdravlja;**
 - **Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine;**
 - **Ministarstvo regionalno-investicionog razvoja i saradnje sa nevladinim organizacijama;**
 - **Ministarstvo saobraćaja;**
 - **Ministarstvo javne uprave;**
 - **Ministarstvo ekonomskog razvoja;**
 - **Ministarstvo sporta i mladih;**
 - **Ministarstvo kulture i medija;**
 - **Skupština Crne Gore;**
 - **Državna izborna komisija;**
 - **Uprava za ljudske resurse;**
 - **Zajednica opština (Lokalne samouprave);**
 - **Uprava policije;**
 - **Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore;**
 - **Centar za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu;**
 - **Univerzitet Crne Gore;**
 - **UN tijela u Crnoj Gori;**
 - **Nevladine organizacije.**

7. Monitoring i evaluacija

- **Koje su potencijalne prepreke za implementaciju propisa?**
- **Koje će mjere biti preduzete tokom primjene propisa da bi se ispunili ciljevi?**
- **Koji su glavni indikatori prema kojima će se mjeriti ispunjenje ciljeva?**
- **Ko će biti zadužen za sprovođenje monitoringa i evaluacije primjene propisa?**

- U cilju obezbjeđivanja efikasne i dosljedne primjene Akcionog plana za sprovođenje preporuka CRPD Komiteta, uspostavljen je jasan mehanizam za monitoring i evaluaciju realizacije planiranih mjera. Praćenje sprovođenja Akcionog plana sprovodiće Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava, u saradnji sa svim institucijama koje su definisane kao nosioci aktivnosti. Koordinacija između institucija biće dodatno osigurana kroz formirano međuresorno tijelo, odnosno Komisiju za izradu Akcionog plana za sprovođenje preporuka Komiteta UN za prava lica sa invaliditetom 2026-2030. godine i izvještavanju o sprovođenju Akcionog plana, koja će imati zadatak da prikuplja podatke o napretku, identifikuje izazove u primjeni i predlaže eventualne korektivne mjere.
- Monitoring će se vršiti kontinuirano, uz izradu periodičnih izvještaja koji će sadržavati podatke o stepenu realizacije mjera, u skladu sa jasno definisanim indikatorima učinka. Među ključnim indikatorima koji će se koristiti za mjerenje napretka biće: broj realizovanih aktivnosti u odnosu na plan, broj usvojenih normativnih ili strateških dokumenata, stepen pristupačnosti usluga i infrastrukture, uključivanje organizacija osoba s invaliditetom u procese odlučivanja itd.
- Tokom sprovođenja Akcionog plana preduzimaće se niz mjera s ciljem osiguranja njegove uspješne realizacije, uključujući redovno izvještavanje nosilaca aktivnosti, međuresornu koordinaciju, edukaciju i jačanje kapaciteta institucija, kao i konsultacije sa organizacijama lica sa invaliditetom koja će imati značajnu ulogu u evaluaciji. Na taj način biće obezbijeđeno da monitoring i evaluacija ne budu samo formalna obaveza, već i mehanizam za osiguranje kvaliteta, odgovornosti i trajnog unapređenja politika u oblasti prava lica sa invaliditetom.
- Posebna pažnja biće posvećena identifikaciji i prevazilaženju potencijalnih prepreka u implementaciji, kao što su nedovoljna međuresorna saradnja, ograničeni kapaciteti pojedinih institucija, ili nedovoljna informisanost o preporukama Komiteta. U tom smislu, monitoring će imati i proaktivnu ulogu u obezbjeđivanju pravovremenih intervencija i usmjeravanja procesa ka postizanju ciljeva iz Akcionog plana.

Podgorica, 25.09.2025 godine

MINISTAR

Fatmir Gjeka

